БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 57 (4949)
СУББОТО
МАРТЫН 16
1946 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Черчиллиин үгэ тушаа «Правдын» корреспонденттэй хэһэн нүхэр Сталинай интервью (1-дэхи нюурта).

СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси (2-дохи нюурта).

В. М. Кучеров.—Үргэн хэрэглэлэй эд бараа улам ехээр үйлэдбэрилхэ (3-дахи нюурта).

ТАСС-эй бүрүүшээлтэ (2-дохи нюурта).

СССР-эй Совнаркомдо (2-дохи нюурта).

Д. Семёнов.—Зэдын колхозууд ВКП(б)-гэй Обкомой XXII пленумэй шиидхэбэриие хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байна (3-дахи нюурта).

Н. Дубнов.—Коммунистнуудай мүрысөөе эмхидхэхэ (3-дахи нюурта).

А. Болинов.—Өөдөлөй фабрикын хүдэлмэрилэгшэдэй абаһан уялга (2-дохи нюурта).

Д. Дугаров.—Эрхим һабач (2-дохи нюурта).

Бальдиров, Данзанов.—Үдэшын һургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан болобо (2-дохи нюурта).

Гроссмейстер С. М. Флор Улан-Үдэдэ ерээд байна (4-дэхи нюурта).

Фултондо Черчиллиин хэлэһэн үгэ (4-дэхи нюурта).

Черчиллиин үгэ тушаа „Правдын“ корреспонденттэй хэһэн нүхэр Сталинай интервью

Һаяхан „Правдын“ корреспондентнүүдэй гэн хадаа г. Черчиллиин хэлэһэн үгэтэй шарамдуулан хэдэн асуудал тайлбарилжа гэхые гуйжа нүхэр Сталинда хандаба. Нүхэр Сталин тусхайта тайлбари хэжэ, корреспондентын асуудалнуудта үгтэһэн харюунууд доро нингтэлэгдэбэ.

Асуудал. Америкын Холбоото Штадуудта г. Черчиллиин хэлэһэн һүүлшын үгые Та ямараар сэгнэнэт?

Харюу. Тэрэ үгэ болбол союзна гүрэнүүдэй хоорондо хэрүүл ама татаха ба тэдэнэй харилсаае бэрхэтэй болгохо һанаа шэлгэ гаргаһан аюулта ябадал мүн гэжэ сэгнэхэ байнаб.

Асуудал. Г. Черчиллиин үгэ хадаа эб найрамдал ба аюулгүй байдалай хэрэгтэ хохидол ушаруулһан гэжэ тоолоходо болохо гү?

Харюу. Хэлсээнгүй, болохо байна. Үнэн хадаа г. Черчилль мүнөө дайн сэрэг дэгдэлэн гаргахын үзэл баримталаад байна гэшэ. Теэд г. Черчилль энэ талаараа гансаараа бэшэ, — тэрээндэ хани нүхэд ганса Англида бэшэ, мүн баһа Америкын Холбоото Штадуудташье байха юм.

Г. Черчилль ба тэрээнэй хани нүхэд энэ талаараа Гитлер ба тэрээнэй хани нүхэдтэй гайхалтай адли байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Гитлер болбол дайн сэрэг үүсхэн гаргаха хэрэгээ эхилхэдээ, немецкэ хэлэн дээрэ хэлэдэг хүнүүд лэ хүсэдсэнтэй наца болоно гэжэ соносхоод, расова теориие гаргаһан ябадалаар эхилээ һэн. Г-н Черчилль хадаа дайн сэрэг үүсхэн гаргаха хэрэгээ эхилхэдээ, английска хэлэн дээрэ хэлэдэг нацануд лэ бүхэдэлхэйн заяае **оройлон шиидхэхэ табилантай** хүсэдсэнтэй нацануд мүн болоно гэжэ баталаад, баһал расова теориһоо эхилжэ байна. Немецкэ расова теори гээшэ немецүүд гансахан лэ хүсэдсэнтэ наца болохо бусад нацануудые эзэрхэн толгойлхо ёһотой гэһэн тиимэ үзэлдэ Гитлер ба тэрээнэй хани нүхэдые асарһан байгаа. Английска расова теори гээшэ английска хэлэн дээрэ хэлэдэг нацанууд гансахан лэ хүсэдсэнтэй болохо тула дэлхэйн бусад нацануудые эзэрхэн толгойлхо ёһотой гэһэн тиимэ үзэлдэ г. Черчилль ба тэрээнэй хани нүхэдые асаржа байна.

Үнэнлөө хадаа г. Черчилль ба Англи болон США-дахи тэрээнэй нүхэд болбол английска хэлэн дээрэ хэлэдэггүй нацанудта хандажа: манай эзэрхэг байдалые дураараа зүбшөөрэгты, тиигэбэл хамаг юумэ хуу зүйтэй болохо байна, тэрэнһээ haa дайн сэрэг зайлашагүй, — гэһэн ультиматум шэнгиин юумэ табина гээшэ.

Зүгөөр нацанууд шэрүүн хатуу дайнай 5 жэлэй турша соо шуһа адхахадаа, гитлернүүдэй эзэрхэг байдалые черчилльнүүдэй эзэрхэг байдалаар солихын түлөө бэшэ, харин өөһэдынгөө оронуудай эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдалай түлөө адхаһан байгаа. Тиимэ дээрэһээ английска хэлэн дээрэ хэлэдэггүй ба мүн хамта дэлхэйн һуурин зоной айхабтар олонхинь болохо нацанууд дахин богоолшолгодо оролсохые зүбшөөрхэгүй байха гэжэ яһала этигэлтэй.

Г. Черчиллиин трагеди юун бэ гэхэдэ, тэрэ хадаа нэтэршэһэн тори болохолоороо ойлгодоггүй ба эли тодо үнэн зүйлые ойлгодоггүй.

Г. Черчиллиин установка гээшэ дайн сэрэг хэхэ гэһэн установка, СССР-тэй дайн сэрэг хэхэ гэһэн уряа мүн байһаниинь дамжаггүй. Г. Черчиллиин иимэ установка хадаа СССР хоёрой хоорондо бии байгаа союзна договортой тааралдахагүй байһаниинь баһал элитэ. Гэбэшье харилсан туһалха ба хани барисаан тухай советско-английска договорой болзорые 50 жэл хүртэр һунаажа яһала болохо байгаа һэн гэжэ г. Черчилль уншагшадые һамааруулхын тулада ябуул зуураа мэдүүлнэ. Зүгөөр г. Черчиллиин иимэ мэдүүлгыень СССР-тэй дайн сэрэг хэхэ установкотайнь, СССР-тэй дайн сэрэг хэхэ гэһэн номлолтойнь яажа таараалдуулха гээшэб? Эдэ зүйлнүүдые таараалдуулжа болхогүйнь элитэ. Теэд г. Черчилль болбол Советскэ Союзтай дайн сэрэг хэхэ гэжэ уряалхадаа, английска советскэ договорой болзорые 50 жэл хүртэр һунаажа боломоор гэжэ мүн хамта тоолжо байгаа юм һаань, энэнь хадаа тус болзорые өөрынгөө антисоветскэ установкые тэрээгээр имагтал хушаха ба халхалжа байхын тулада тэрээндэ хэрэгтэй хооһон саарһан гэжэ үзэдэг байһыень харуулна гээшэ. Тиимэ дээрэһээ советско-английска договорой болзорые 50 жэл хүртэр ба дээшэншье һунааха тухай Англидахи г. Черчиллиин хани нүхэдэй фальшив мэдүүлгэдэ серьезноор хандажа болохогүй байна. Хэрбээ нэгэн талань договороо эбдэжэ, тэрээнээ хооһон саарһан болгожо байгаа юм һаань, тус договорой болзорые һунаахань ушар удхагүй байна.

Асуудал. Мантай хүршэ европейскэ гүрэнүүдэй демократическа байгуулалтада халдан орожо ба эдэ гүрэнүүд болон Советскэ Союзай хоорондо тогтоһон хүршэ һайн харилсаануудые шүүмжэлжэ хэлэһэн г. Черчиллиин үгын тэрэ хубиие Та ямараар сэгнэнэт?

Харюу. Г. Черчиллиин үгын тэрэ хубинь бүдүүлиг шэрүүн зан ба бэеэ барижа шадахагүй зүйлнүүдтэй бүридэһэн хардалгын зүйлнүүдэй холисо болоно.

Г-н Черчилль баталан хэлэхэдээ, „Варшава, Берлин, Прага, Вена, Будапешт, Белград, Бухарест, София — эдэ бүхы суута городууд ба тэдэнэй районуудтахи һуурин зон советскэ сферэдэ байна, тиин барандаа ямар нэгэн формоор гансал советскэ нүлөөндэ бэшэ, мүн баһа Москвагай нилээдгүйгөөр ехэдэжэ байгаа хиналтада мэдэлтэй байна“ гэнэ. Г-н Черчилль эдэ бүгэдые Советскэ Союзай заха хизааргүй байһан „экспансионистскэ тенденци“ мэтээр тододхон хэлэнэ.

Г. Черчилль болбол энээгээрээ Москваешье, мүн СССР-тэй хүршэ һуугаа нэрлэгдэһэн гүрэнүүдиешье бүдүүлигээр ба һэнгэргүйгөөр хардажа байһые харуулхань тиимэшье хүдэлмэритэй хэрэг бэшэ байна.

Нэгээр, Вена ба Берлиндэ СССР-эй имагта ехэ хиналта байна гэжэ хэлэхэнь шал эрьюу зүйл гээшэ, тэндэ дүрбэн гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн Союзна Хиналтын Соведүүд бии ба тэндэ СССР миил $^1/_4$ хуби голостой байна. Зарим нэгэн хүнүүд хардалга хэнгүйгөөр байжа шадахагүй ушарнууд байдаг юм, зүгөөр яаба-хээбэшье хэмынь гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй.

Хоёроор, доро хэлэгдэһэн ушарые мартажа болохогүй. Немецүүд СССР-тэ хүсэрхэн ороходоо Финлянди, Польша, Румыни, Болгари, Венгри дээгүүр гаража ерэһэн юм. Немецүүд юундэ тэдэ оронууд дээгүүр гаража сүмэрэн орохо болобоб гэхэдэ, тэдэ оронуудта тиихэ үедэ Советскэ Союзда дайсан харша правительствонууд байһан байгаа. Немецүүдэй хүсэрхэн ороһон дээрэһээ Советскэ Союз болбол немецүүдтэй хэһэн байлдаануудта, мүн баһа немецкэ эзэмдэлгэ ба советскэ хүнүүдые немецкэ каторгада абаашаһанһаа болож — долоон миллион шахуу хүнөө эсэслэн алдаба. Ондоогоор хэлэхэдэ, Советскэ Союз болбол Англи ба Америкын Холбоото Штадуудые хамта дээрэнь абаһанда орходоо хэдэн дахин олон хүнүүдээ алдаа. Европые гитлеровскэ дарлалтаһаа сүлөөлхэ ябадалые хангаһан советскэ арадай энэ айхабтар ехэ гарза гээгдэлые зарим нэгэн газарта мартан орхихые хүсэдэг байжа болоо юм бэзэ. Харин Советскэ Союз тэрээн тухай мартажа шадахагүй байна. Иигэжэ асууха хэрэгтэй болоно гэбэл, Советскэ Союз саашанхи ерээдүйн сагта бэеэ аюулһаа зайлуулхые хүсэжэ, Советскэ Союзда лойяльнаар хандажа байха правительствонууд тэдэ оронуудта байха ябадалые туйлаха гэжэ оролдодог байһандань гайхалтай юун байхаб? Советскэ Союзай эдэ эб найрамдалта оролдолгонуудые манай гүрэнэй экспансионистскэ тенденцинүүд гээшэ гэжэ ухаагаа алдаагүйһөө хэлэжэ яажа болохоб?

Г-н Черчилль саашадаа баталан хэлэхэдээ, „ородуудай эзэрхэг байдал доро байһан Польско правительство Германида угаа ехээр ба үнэншэ бэшээр гар хүрэхэ ябадалда урмашуулагдаһан байгаа“ гэнэ.

Эндэ үгэ бүхэниинь лэ бүдүүлиг муухай гүжэрдэлгэ хардалга болоно. Мүнөөнэй демократическа Польшые гайхамшагта хүнүүд хүтэлбэрилнэ. Тэдэнэр ехэ оронойнгоо ашаг туһа ба нэрэ хүндые аршалжа шадаха байһанаа хэрэг дээрэ баталан харуулаа, энээн шэнгеэр тэдэнһээ урид байгаашадынь тиигэжэ аршалжа шадаагүй һэн. Мүнөөнэй Польшын хүтэлбэрилэгшэд хадаа ямаршье атагай харийн гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй „эзэрхэг байдалые“ орон дотороо байлгаха гэжэ баталан хэлэхэ ямар үндэһэн г. Черчилльдэ байгааб? Иигэжэ г. Черчилль „ородуудые“ хардахадаа, Польша Советскэ Союз хоёрой хоорондохи харилсаануудта хэрүүл ама татаха һэдэлгэтэй байһан дээрэһээ тиигээ бэшэ гү?

Польша болбол СССР-тэй хани барисаанай союз байгуулха тээшэ өөрынгөө политикада эрьелтэ хэбэ гэжэ г-н Черчилль дурагүйлхэнэ. Тиихэдээ Польша СССР хоёрой хоорондохи харилсаануудта арсалдаанууд ба зүрилдөөнүүдэй зүйлнүүд ехэ байһан саг байгаа һэн. Энэ ушар хадаа г. Черчилль мэтын гүрэнэй ажал-ябуулгашадта тус зүрилдөөнүүдые хэрэглэхэ, ородуудһаа абаржа байһан болож Польшые гартаа барижа абаха, Польшотой хоорондоо дайлалдахатнай гэжэ Россие хии уруу айлгаха ба бэеэ арбит болгон үлөөхэ арга олгодог байгаа. Гэбэшье, тэрэ саг үнгэржэ ошоо, ушарынь хадаа Польша Росси хоёрой хоорондохи дайсан харша ябадал болбол тэдэ хоёрой хоорондохи хани барисаанда һуурияа сүлөөлжэ үгөө, тиихэдэ, мүнөөнэй демократическа Польша болбол, харийнхидай гарта нааданай бүмбэгэ байхаяа дахяад хүсэнэгүй. Сохом энэ ушар г. Черчиллиин уур сухал хүдэлгэжэ, Польшодо эсэргүү бүдүүлиг муухай, барюубшагүй аашa хэхэ ябадалда түлхинэ гэжэ намда һанагдана. Хүнэй хүзүүгээр намда юумэ хүүлнэгүй гэжэ хэлэхэнь шог нааданай хэрэг бэшэ юм бэзэ даа...

Урдань немецүүдэй буляан абаһан Польско территоринуудһаа Польшын баруун хилые үргэдхэһэнтэй холбогдуулан, г. Черчиллиин зүгһөө Советскэ Союзда халдан ороһон тухай хэлэхэ болоо haa, энээн дээрэ, минии һанахада, Черчилль тон элитэй картануудые ходолон абана. Польшын баруун хилэ тухай шиидхэбэри гурбан державануудай Берлинскэ конференци дээрэ Польшын эрилтэнүүдэй үндэһөөр абтаһаниинь элитэ һэн. Польшын эрилтэнүүд зүб зүйтэй ба үнэн сэхэ байна гэжэ тоолодогоо Советскэ Союз нэгэнтэ бэшэ мэдүүлдэг байгаа. Г. Черчилль энэ шиидхэбэридэ дурагүй байжа болохо юм бэзэ. Теэд юундэ Черчилль энэ асуудалдахи ородуудай позицида эсэргүү зэбэ һуршаяа гамнаагүй аад, тус шиидхэбэри Берлинскэ конференци дээрэ нэгэн дуугаар абтаһан байгаа гээшэб, тус шиидхэбэриин түлөө гансал ородууд бэшэ, мүн тэрэшэлэн англичанууд ба американецууд голосовалаа гэһэн тэрэ фактые өөрынгөө уншагшадһаа далдална гээшэб? Яаха гэжэ г. Черчилль хүнүүдэй толгой эрьюулнэ гээшэб?

Г-н Черчилль саашадань баталан хэлэхэдээ, „Европын бүхы тэдэ зүүн гүрэнүүдтэ тон үсөөхэн байһан коммунистическэ партинууд имагта ехэ хүсэн болож, тоогойнгоо талаар ехэхэн булюу болоод, хаана яанагүй тоталитарна хиналта тогтоохые эрмэлзэнэ. Чехословакиһаа бэшэ тээ полицейскэ правительствонууд эдэ оронуудай бултандань шахуу мүнөөшье хүртэр диилэнхинь байна, тэндэ ямаршье бодото демократи байнагүй“ гэнэ.

Англида мүнөө гүрэниие нэгэ парти, лейбористнуудай парти, хүтэлжэ байһаниинь элитэ, тэрэ зуура оппозиционно партинууд Англиин правительстводо хабаадалсаха эрхэеэ хаһагдаһан байха юм. Энээниие г. Черчилль бодото демократизм гэжэ нэрлэнэ. Польша, Румыни, Югослави, Болгари, Венгридэ хэдэн партинуудай — дүрбэһөө зургаан парти хүртэр — блок хүтэлнэ, тэрэ зуура оппозицинуудта, хэрбээ тэрэнь ехэ багааршье haa лойяльна байгаа һаань, правительствода хабаадалсаха эрхэ хангагданхай. Энээниие г. Черчилль тоталитаризм, шэрүүн дарлалта, полицейщинэ гэжэ нэрлэнэ. Юундэ, ямар үндэһөөр гэһэндэ, — г. Черчилльһээ харюу бү хүлеэгты. Тоталитаризм, шэрүүн дарлалта, полицейщинэ тухай өөрынгөө шанга шалиг үгэнүүдээр бэеэ **ямар энеэдэтэй байдалда оруулжа байһанаа г-н Черчилль ойлгоногүй**.

Польшые Сосновский ба Андерс, Югославиие Михайлович ба Павелич, Румыниие — князь Штирбей ба Радеску, Венгриие ба Австриие — Габсбургнуудай булэһөө ямар нэгэн король хүтэлһэй гэхэ мэтээр г-н Черчилль хүсэхэ һэн байна. Фашистскэ хашаагай үүдэн доогуур гульдиржа гараһан тэдэ господанар „бодото демократизм“ хангажа шадаха юм гэжэ маниие этигүүлхэ гэжэ г-н Черчилль хүсэнэ. Г-н Черчиллиин „демократизм“ иимэ байна.

Г-н Черчилль халаа зүүн Европодо коммунистическэ партинуудай нүлөөнэй ургалта тухай хэлэхэдээ үнэн байдалай хажуугаар үймэнэ. Гэбэшье, тон зүбыень хэлэнэгүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Коммунистическэ партинуудай нүлөөн гансал зүүн Европодо бэшэ, мүн урдань фашизмын эзэрхэн байһан Европын бүхы оронуудта шахуу (Итали, Германи, Венгри, Болгари, Румыни, Финлянди) гэхэ гү, али немецкэ, итальянска үгы haa венгерскэ эзэмдэлгын бии байһан газарта (Франци, Бельги, Голланди, Норвеги, Дани, Польша, Чехословаки, Югослави, Греци, Советскэ Союз г. м.) ургаһан байха юм.

Коммунистнуудай нүлөөнэй ургалтые юрэ тушаалдаһан хэрэг гэжэ тооложо болохогүй. Энэнь хүсэд хуулита үзэгдэл мүн болоно. Коммунистнуудай нүлөөн юундэ ургааб гэхэдэ, Европодо фашизмын эзэрхэжэ байһан хүндэ хүшэр жэлнүүдтэ коммунистнууд болбол фашистска ёһо гуримда эсэргүү, арадуудай эрхэ сүлөөгэй түлөө найдамгай, зүрхэтэй, шэн зоригтой тэмсэлшэд байба. Г-н Черчилль өөрынгөө үгэнүүд соо заримдаа „багаханууд гэртэ байдаг простой хүнүүд“ тухай дурдажа, тэдэнэй мүрыень барска гуримаар альгадажа хани нүхэрынь шэнгеэр аашалдаг юм. Зүгөөр эдэ хүнүүдынь түрүүшээр харагдаһандаа орходоо тиимэшье простой хүнүүд бэшэ байна. Тэдээндэ, тэдэ „простой хүнүүдтэ“, өөһэдын үзэл, өөһэдын политика бии байна, тиигэжэ тэдэнэр бэеэ аршалжа шадаха байна. Тэрэ тэдэнэр, тэдэ хэдэн миллион „простой хүнүүд“, Англида г-н Черчилль ба тэрээнэй партиие баллотироваланггүйгөөр хаяжа, өөһэдынгөө голосуудые лейбористнуудта үгэһэн байха юм. Тэрэ тэдэнэр, тэдэ хэдэн миллион „простой хүнүүд“, Европодо реакционернүүдые, фашизмтай барисаа хэхэ тала баригшадые гансаардуулан таһалжа, зүүнэй демократическа партинуудые дээрэ гэжэ тоолоһон байха юм. Тэрэ тэдэнэр, тэдэ хэдэн миллион „простой хүнүүд“, коммунистнуудые фашизмда эсэргүүсэлтэ хэһэн тэмсэлэй гал соо шалгажа ерээд, — коммунистнууд гээшэ арадай этигэл найдабариие хүсэд харюулха байна гэжэ шиидхэбэ. Европодо коммунистнуудай нүлөөн иигэжэ ургаһан байна. Историческа хүгжэлтын закон иимэ байна.

Событинуудай иимэ хүгжэлтэдэ г-н Черчиллиин дурагүй байһаниинь сохомтой, тиигэжэ Черчилль хадаа сэрэгэй хүсые урдаа барижа, тревого сохино гээшэ. Зүгөөр тэрэ хадаа нэгэдэхи дэлхэйн дайнай һүүлээр Россида советскэ журам бии болоһондонь баһал дурагүйлхэжэ байһан юм. Тэрэ хадаа тиихэ үедэ баһа тревого сохиһон ба историин мөөрые гэдэргэнь эрьюулхыя зорилго урдаа табижа, Россида эсэргүүсүүлэн „14 гүрэнүүдэй“ сэрэгэй поход эмхидхэһэн байха юм. Теэд истори болбол черчиллевскэ интервенциһээ үлүү хүсэтэй байшаһан ба г-н Черчиллиин донкихотско һэдэлгэ далайлгануудынь тэрэ үедэ дүүрэнээр һамна сохюулһан байдалда тэрээниие хүргэһэн байгаа. Г-н Черчилль ба тэрээнэй хани нүхэд болбол хоёрдохи дэлхэйн дайнай һүүлдэ „зүүн Европодо“ эсэргүү сэрэг дайнай шэнэ поход эмхидхэжэ шадаха гү, үгы гү, би мэдэнэгүйб. Зүгөөр, хэрбээ тэдэнэр шадаа haa, — теэд шадаха гэшэгүй байна, — урдань, 26 жэлэй саана, бута сохигдоһондоол адли тэдэнэр мүн баһа бута сохигдохо байна гэжэ дүүрэн батаар хэлэжэ болохо байна, ушарынь хадаа хэдэн миллион „простой хүнүүд“ энхэ амгалан байдалай хэрэгые хамгаалан хаража байна ха юм.

СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи Сесси

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Национальностьнуудай Соведэй 1946 оной мартын 14-эй заседани тухай

Мартын 14-дэ, үглөөнэй 11 часта, Кремльдэ, Кремлевско Ехэ ордон соо Национальностьнуудай Соведэй 2-дохи заседани болобо.

Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат В. В. Кузнецов түрүүлэгшээр hууба.

Мартын 14-дэ, Национальностьнуудай Совет болбол Национальностьнуудай Соведэй депутадуудай түлөөлгэнүүдые шалгаhан тухай Национальностьнуудай Соведэй Мандатна Комиссиин Түрүүлэгшэ депутат П. А. Шария гэгшын элидхэл шагнаба.

Нүхэр Шария болбол 657 hунгуулиин округуудаар Национальностьнуудай Соведэй депутадуудай түлөөлгые шалгаhан результадууд тухай Национальностьнуудай Соведэй Мандатна Комиссиин тогтоолые уншана:

Центральна hунгуулиин Комиссиин үзүүлhэн бүхы документнүүдые ба Национальностьнуудай Соведтэ хэгдэhэн hунгалтануудай материалнуудые депутат бүхэнэй тус тус бүридэнь шалгажа үзөөд Национальностьнуудай Соведэй Мандатна Комиссиин тогтоохонь хадаа:

1. Национальностьнуудай Соведтэ депутадуудые hунгалтанууд болбол бүхы 657 hунгуулиин округуудаар СССР-эй Конституциин болон СССР-эй Верховно Соведтэ hунгалтануудые хэхэ тухай Дүримэй ёhоор, дүүрэн таараддуулжа үнгэргэгдэhэн байна.

2 Ямар нэгэн hунгуулиин округто hунгалтануудые болюулха гэhэн ямаршье үндэhэ hуури, мүн тэрэшэлэн Национальностьнуудай Соведтэ депутадуудые hунгахада Конституцине гү, али hунгалтануудые хэхэ тухай Дүримые эбдэhэн тухай ямаршье гомдол ба мэдүүлгэнүүд hунгуулиин округуудташье, мүн Центральна hунгуулиин комиссидашье үгы байна.

Дээрэ хэлэгдэhэнэй ёhоор Национальностьнуудай Соведэй Мандатна Комисси болбол Центральна hунгуулиин Комиссида регистрацилагдаhан бүхы депутадуудай түлөөлгые зүб гэжэ тоолобо, тэдэнэй список 1946 оной февралиин 14-эй № 40 «Известия» газетэдэ тунхаглагдаhан байгаа.

Депутат Е. И. Уралова гай дурадхалаар Национальностьнуудай Совет болбол Мандатна Комиссиин элидхэлээр иимэ тогтоол абаба:

«Мандатна Комиссиин элидхэлые дуулаад Национальностьнуудай Соведэй тогтоохонь хадаа:

1. Бүхы 657 hунгуулиин округуудhаа hунгагдаhан ба СССР-эй Верховно Соведтэ hунгалтануудые хэхэ Центральна hунгуулиин Комиссиин регистрацилhан Национальностьнуудай Соведэй депутадуудай түлөөлгэнүүдые зүб гэжэ тоолоhон тухай Мандатна Комиссиин элидхэлые баталха

2. Советскэ Социалистическа Республиканuудай Союзай Верховно Соведтэ hунгалтануудые хэхэ Центральна hунгуулиин Комиссиин хүдэлмэрине дүүрэhэн дээрэ тоолохо».

Удаань Национальностьнуудай Совет болбол зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүдэй 3-дахи пункт болохо СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай шагнаба.

Энэ асуудалаар депутат А. Ф. Горкин элидхэл хэлэбэ

Депутат Горкиной элидхэлээр Национальностьнуудай Совет болбол СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай иимэ тогтоол нэгэн дуугаар абаба:

1 СССР-эй Верховно Соведэй 8-дахи Сессиин hүүлдэ абтаhан, Арадай Комиссариадуудые бии болгохо тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха, ба СССР-эй Конституциин 77 ба 78-дахи статьянуудта таарамжатай хубилалтанууд ба нэмэлтэнүүдые оруулжа, эдэ статьянуудые иигэжэ бэшэхэ:

«СТАТЬЯ 77. Бүхэсоюзна Арадай Комиссариадуудта иимэ Арадай Комиссариадууд хабаадаха:

Гадаадын Худалдаа-Наймаанай;
Зам харилсаанай;
Хэлхеэ-холбооной;
Далайн флодой;
Гол мүрэнүүдэй флодой;
Баруун районуудай шулуу нүүрhэнэй ажаүйлэдбэриин;
Зүүн районуудай шулуу нүүрhэнэй ажаүйлэдбэриин;
Урда ба Баруун районуудай нефтяной ажаүйлэдбэриин;
Зүүн районуудай нефтяной ажаүйлэдбэриин;
Электростанцинуудай;
Электроажаүйлэдбэриин;
Хара металлургиин;
Үнэтэ металлургиин
Химическэ ажаүйлэдбэриин;
Авиационно ажаүйлэдбэриин;
Судно-бүтээлгын ажаүйлэдбэриин;
Хүдөө-ажалай машино-бүтээлгын;
Буу зэбсэгэй;
Хүндэ машино-бүтээлгын;
Автомобильна ажаүйлэдбэриин;
Машино-бүтээлгын ба приборо-бүтээлгын;
Бэлэдхэлнүүдэй;
Хүндэ индустриин предприятинуудые барилгын;
Сэрэгэй ба Үhан-Сэрэгэй предприятинуудые барилгын;
Целлюлозно ба саарhанай ажаүйлэдбэриин;
Резиновэ ажаүйлэдбэриин;
Станок-бүтээлгын;
Транспортна машино-бүтээлгын
Түлишэнүүдэй предприятинуудые барилгын;
Барилгын ба харгын машино-бүтээлгын»

«СТАТЬЯ 78 Союзно-республиканска Арадай Комиссариадуудта иимэ Арадай Комиссариадууд хабаадаха:

Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй;
Гадаадын хэрэгүүдэй;
Эдеэ хоолой ажаүйлэдбэриин;
Загаhанай ажаүйлэдбэриин;
Мяханай ба hүнэй ажаүйлэдбэриин;
Хүнгэн ажаүйлэдбэриин;
Текстильнэ ажаүйлэдбэриин;
Ой модоной ажаүйлэдбэриин;
Газартаряалангай;
Зерновой ба малажалай совхозуудай;
Финансын;
Худалдаа наймаанай;
Дотоодын хэрэгүүдэй;
Гүрэнэй аюулгүй хамгаалгын;
Юстициин;
Элүүрые хамгаалгын;
Барилгын материалнуудай ажаүйлэдбэриин;
Гүрэнэй хиналтын;
Техническэ культурануудай».

2. «СССР-эй Верховно Соведтэ hунгагдаха СССР-эй гражданинуудай наhанай ценз тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые баталха ба СССР-эй Конституциин 135-дахи статьяда таарамжатай нэмэлтэ оруулжа, энэ статьяе иигэжэ бэшэхэ:

«СТАТЬЯ 135. Депутадуудые hунгалтанууд болбол бүгэдэниитын байна: ухаа муутай хүнүүд ба hунгуулинигаа эрхые сүүдээр хаhагдаhан хүнүүдhээ бэшээрээ, СССР-эй 18 наhа хүрэhэн бүхы гражданинууд болбол расын ба национальна илгаа, эрэ эмын илгаа, шажан шүтэлгэ, эрдэм hургуулиин ценз, түбхинэhэн hуудал, социальна уг гарбал, зөөри шадалай зэргэ ба үнгэрhэн сагай ажал-ябуулгые хамаархангүйгөөр СССР-эй Верховно Соведтэ депутадуудые hунгаха ябадалда хабаадалсаха ба hунгагдаха эрхэтэй байна.

«СССР-эй Верховно Соведэй депутадаар 23 наhа хүрэhэн СССР-эй гражданин бүхэн расын ба национальна илгаа, эрэ эмын илгаа, шажан шүтэлгэ, эрдэм hургуулиин ценз, түбхинэhэн hуудал, социальна уг гарбал, зөөри шадалай зэргэ ба үнгэрhэн сагай ажал-ябуулгые хамаархангүйгөөр hунгагдаха эрхэтэй байна».

Иигээд Национальностьнуудай Соведэй хоёрдохи заседани дүүрэбэ.

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Союзай Соведэй 1946 оной мартын 14-эй заседани тухай

Мартын 14-дэ үдэшын 6 часта Кремльдэ, Кремлевско Ехэ ордон соо Союзай Соведэй хоёрдохи заседани болобо.

Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат А. А. Жданов түрүүлэгшээр hууна.

Союзай Совет болбол Союзай Соведэй депутадуудай түлөөлгэнүүдые шалгаhан тухай Союзай Соведэй Мандатна Комиссиин Түрүүлэгшэ депутат Н. Ц. Патоличевой элидхэл шагнаба.

Нүхэр Патоличев болбол 682 hунгуулиин округуудаар Союзай Соведэй депутадуудай түлөөлгэнүүдые шалгаhан результадууд тухай Союзай Соведэй Мандатна Комиссиин тогтоолые уншана.

«Центральна hунгуулиин Комиссиин үзүүлhэн бүхы hунгуулиин документнүүдые ба Союзай Соведтэ хэгдэhэн hунгалтануудай материалнуудые депутат бүхэнэй тус тус бүридэнь шалгажа үзөөд Союзай Соведэй Мандатна Комиссиин тогтоохонь хадаа:

1. Союзай Соведтэ депутадуудые hунгалтанууд болбол бүхы 682 hунгуулиин округуудаар СССР-эй Конституциин ба СССР-эй Верховно Соведтэ hунгалтануудые хэхэ тухай Дүримэй ёhоор, дүүрэн таараддуулжа үнгэргэгдэhэн байна.

2. Ямар нэгэн hунгуулиин округто hунгалтануудые болюулха гэhэн ямаршье үндэhэ hуури, мүн тэрэшэлэн Союзай Соведтэ депутадуудые hунгахада Конституцине гү, али hунгалтануудые хэхэ тухай Дүримые эбдэhэн тухай ямаршье гомдол ба мэдүүлгэнүүд hунгуулиин округуудташье, мүн Центральна hунгуулиин Комиссидашье үгы байна.

Дээрэ хэлэгдэhэнэй ёhоор Союзай Соведэй Мандатна Комисси болбол Центральна hунгуулиин Комиссида регистрацилагдаhан бүхы депутадуудай түлөөлгые зүб гэжэ тоолобо, тэдэнэй список 1946 оной февралиин 14-эй № 40 «Известия» газетэдэ тунхаглагдаhан байгаа.

Депутат Б. Н. Черноусовай дурадхалаар Союзай Совет болбол Мандатна Комиссиин элидхэлээр иимэ тогтоол абаба:

«Мандатна комиссиин элидхэлые дуулаад Союзай Соведэй тогтоохонь хадаа:

1 Бүхы 682 hунгуулиин округуудhаа hунгагдаhан ба СССР-эй Верховно Соведтэ hунгалтануудые хэхэ Центральна hунгуулиин Комиссиин регистрацилhан Союзай Соведэй депутадуудай түлөөлгэнүүдые зүб гэжэ тоолоhон тухай Мандатна Комиссиин элидхэлые баталха.

2. Советскэ Социалистическа Республиканuудай Союзай Верховно Соведтэ hунгалтануудые хэхэ Центральна hунгуулиин Комиссиин хүдэлмэрине дүүрэhэн дээрэ тоолохо».

Удаань Союзай Совет болбол зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүдэй гурбадахи пункт болохо СССР-эй Верховно Соведэй Указуудые баталха тухай шагнаба.

Энэ асуудалаар депутат А. Ф. Горкин элидхэл хэлэбэ.

Депутат Горкиной элидхэлээр Союзай Совет болбол СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай иимэ тогтоол нэгэн дуугаар абаба:

1. СССР-эй Верховно Соведэй 8-дахи Сессиин hүүлдэ абтаhан, Арадай Комиссариадуудые бии болгохо тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха ба СССР-эй Конституциин 77 ба 78-дахи статьянуудта таарамжатай хубилалтанууд ба нэмэлтэнүүдые оруулжа, эдэ статьянуудые иигэжэ бэшэхэ:

«СТАТЬЯ 77. Бүхэсоюзна Арадай Комиссариадуудта иимэ Арадай Комиссариадууд хабаадаха:

Гадаадын худалдаа-наймаанай;
Зам харилсаанай;
Хэлхеэ-Холбооной;
Далайн флодой;
Гол мүрэнүүдэй флодой;
Баруун районуудай шулуун нүүрhэнэй ажаүйлэдбэриин:
Зүүн районуудай шулуун нүүрhэнэй ажаүйлэдбэриин:
Урда ба Баруун районуудай Нефтяной ажаүйлэдбэриин;
Зүүн районуудай нефтяной ажаүйлэдбэриин;
Электростанцинуудай;
Электроажаүйлэдбэриин;
Хара металлургиин;
Үнгэтэ металлургиин;
Химическэ ажаүйлэдбэриин;
Авиационно ажаүйлэдбэриин;
Судно-бүтээлгын ажаүйлэдбэриин;
Хүдөө-ажалай машино-бүтээлгын;
Буу зэбсэгэй;
Хүндэ машино-бүтээлгын;
Автомобильна ажаүйлэдбэриин;
Машино-бүтээлгын ба приборо-бүтээлгын Бэлэдхэлнүүдэй;
Хүндэ индустриин предприятинуудые барилгын.
Сэрэгэй ба Үhан-Сэрэгэй предприятинуудые барилгын;
Целлюлозно ба саарhанай ажаүйлэдбэриин;
Резиновэ ажаүйлэдбэриин;
Станок-бүтээлгын,
Транспортна машино-бүтээлгын;
Түлишэнүүдэй предприятинуудые барилгын:
Барилгын ба харгын машино-бүтээлгын».

«СТАТЬЯ 78. Союзно-республиканска Арадай Комиссариадуудта иимэ Арадай Комиссариадууд хабаадаха:

Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй;
Гадаадын хэрэгүүдэй;
Эдеэ хоолой ажаүйлэдбэриин;
Загаhанай ажаүйлэдбэриин;
Мяханай ба hүнэй ажаүйлэдбэриин:
Хүнгэн ажаүйлэдбэриин:
Текстильнэ ажаүйлэдбэриин:
Ой модоной ажаүйлэдбэриин;
Газартаряалангай:
Зерновой ба малажалай совхозуудай:
Финансын;
Худалдаа наймаанай:
Дотоодын хэрэгүүдэй:
Гүрэнэй аюулгүй хамгаалгын;
Юстициин;
Элүүрые хамгаалгын;
Барилгын материалнуудай ажаүйлэдбэриин;
Гүрэнэй хиналтын;
Техническэ культурануудай»

2. «СССР-эй Верховно Соведтэ hунгагдаха СССР-эй гражданинуудай наhанай ценз тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые баталха ба СССР-эй Конституциин 135-дахи статьяда таарамжатай нэмэлтэ оруулжа, энэ статьяе иигэжэ бэшэхэ:

«СТАТЬЯ 135. Депутадуудые hунгалтанууд болбол бүгэдэниитын байха: ухаа муутай хүнүүд ба hунгуулиингаа эрхые сүүдээр хаhагдаhан хүнүүдhээ бэшээрээ, СССР-эй 18 наhа хүрэhэн бүхы гражданинууд болбол расын ба национальна илгаа, эрэ эмын илгаа, шажан шүтэлгэ, эрдэм hургуулиин ценз, түбхинэhэн hуудал, социальна уг гарбал, зөөри шадалай зэргэ ба үнгэрhэн сагайнь ажал-ябуулгые хамаархангүйгөөр СССР-эй Верховно Соведтэ депутадуудые hунгаха ябадалда хабаадаха ба hунгагдаха эрхэтэй байна.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадаар 23 наhа хүрэhэн СССР-эй гражданин бүхэн расын ба национальна илгаа, эрэ эмын илгаа, шажан шүтэлгэ, эрдэм hургуулиин ценз, түбхинэhэн hуудал, социальна уг гарбал, зөөри шадалай зэргэ ба үнгэрhэн сагай ажал-ябуулгые хамаархангүйгөөр hунгагдаха эрхэтэй байна».

Иигээд Союзай Соведэй хоёрдохи заседани дүүрэбэ.

СССР-эй Совнаркомдо

Ородой ехэ эрдэмтэн В. В. Докучаевай түрэhэнhөө хойшо 100 жэл болоhоной ойтой дашарамдуулан тэрэнэй дурасхалые мүнх злхэ тухай

ССР Союзай Арадай Комиссариадай Совет болбол ородой томохон эрдэмтэн, энэ сагай научна газар хүрьhэ эдлэбэриин үндэhэ hуури табигша, профессор Василий Васильевич Докучаевай түрэhөөр 100 жэлэйнь ой 1946 оной мартда гүй сэхэтэй дашарамдуулан, тэрэнэй дурасхаалые мүнхэлхын тула иимэ хэмжээ ябуулгануудые хэхэ тухай СССР-эй Академи Наукын дурадхалые абаха гэжэ тогтообо:

1. Ленинград городто В. В. Докучаевта памятник бодхоохо.

2. В. В. Докучаевай профессороор байhан Ленинград городтохи Ленинградска Ленинэй орденто Гүрэнэй университедэй байшанда мемориальна доска табиха.

3. Газар хүрьhэ эдлэбэриин талаар гайхамшагта научна ажалай түлөө шагналнуудые бии болгохо:

А). Жэл бүхэндэ нэгэ экземпляраар советскэ ба хилын саанахи эрдэмтэдэт үгэхөөр шиидхэгдэхэ В. В. Докучаевай нэрэмжэтэ алтан медаль;

Б) Жэл бүхэндэ советскэ эрдэмтэдтэ 20.000 түхэриг мүнгэн шагнал.

Алтан медаль ба мүнгэн шагналы үгэхөөр шиидхэлгые СССР-эй Академ Наукын Президиумдэ даалгаха.

4. Харьковска Ажалай Улаан Тугай орденто хүдөө-ажахын институдта В. В. Докучаевай нэрэ олгохо.

5. В. В. Докучаевай нэрэмжэтэ стипенди баталха:

А) СССР-эй Академи Наукын В. В. Докучаевай нэрэмжэтэ газар-хүрьhэнэй институдай докторантнуудта зорюулагдаhан hарын 1.300 түхэригэй нэгэ стипенди ба аспирантнуудта зорюулагдаhан hарын 800 түхэригэй нэгэ стипенди;

Б. Ленинградска Ленинэй орденто Гүрэнэй университедэй геолого-почвенно факультедэй дээдэ курснуудай студентнүүдтэ зорюулагдаhан hарын 400—400 түхэригэй 2 стипенди ба газар-хүрьhэ эдлэлгын кафедрын аспирантнуудта зорюулагдаhан hарын 800 түхэригэй 1 стипенди;

В). Харьковска Ажалай Улаан Тугай орденто хүдөө-ажахын институдай газар-хүрьhэ эдлэбэриин мэргэжэлдэ hурагшадта зорюулагдаhан hарын 400—400 түхэригэй 2 стипенди ба газар-хүрьhэ эдлэлгын кафедрын аспирантнуудта зорюулагдаhан hарын 800 түхэригэй 1 стипенди.

6. СССР-эй Академи Наукын президиумдэ зүбшөөрэхэ:

А). В. В. Докучаевай академическэ суглуулhан зохёолые ба тэрэнэй бэшэгүүдые хэблэхые:

В). СССР-эй Академи Наукын система соо газар-хүрьhэнэй институдай музейн база дээрэ газар-хүрьhэ эдлэлгын В. В. Докучаевай нэрэмжэтэ Центральна музей байгуулха.

Колхозууд ба МТС-үүдтэ зорюулагдаhан медицинскэ аптечкэнүүд

ТАМБОВ, Областиин колхозууд ба МТС-үүд хабарай тарилгын эхилтэр гурба мянган аптечкэнүүдые абаха байна. 1.500 тухай аптечкэнүүд районуудта ябуулагдаhан байна. Тэдэнэй соонь гэнтэ үбдэhэн зондо түрүүшын туhаламжа үзүүлгэдэ шухала хэрэглэгдэхэ медикаментнүүд ба уяха боохо материалнууд бии юм. (ТАСС).

ТАСС-эй буруушаалга

Иранда советскэ сэрэгэй частьнууд Тавризаар ороод Тегеран ба Иранай баруун хилэ тээшэ ошожо байна гэhэн США-гай гүрэнэй департаментын мэдээсэл американска хэблэлдэ тунхаглагд[illegible]

Заагдаhан мэдээсэл хадаа үнэн [illegible] далтай юрдөөшье таарахагүй гэжэ дуулхаар ТАСС этигэмжэлэгдэбэ.

Оёдолой фабрикын хүдэлмэрилэгшэд[…] абаhан уялга

1946 оной февралиин 9-дэ Москва городой Сталинска hунгуулиин округой hунгагшадай hунгуулиин урда тээхи суглаан дээрэ нүхэр Сталинай хэлэhэн үгэдэ харюу болгон Улан-Удын оёдолой фабрикын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив болбол үргэн хэрэглэлэй эд бараае элбэгжүүлхын түлөө хэдэн уялгануудые бээ дээрээ даажа абаха зуураа, гэдэнэрэй жэшээгээр хүдэлмэрилхые республикын нютагай ажаүйлэдбэриин бүхы коллективүүдые уряалаа.

Тус фабрикын коллективэй абаhан уялга соогоо бэшэхэнь хадаа городой ба хүдөө тосхонуудай ажалшан арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараае элбэгжүүлхын, парти ба правительствын харюусалгата даалгабарине хаhа соонь дүүргэхын түлөө, манай коллектив 1946 оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбые үлүүлэн дүүргэхын түлөө мүрысөөндэ оролсон иимэ нүүд уялгануудые абана гэбэл:

1. 1946 оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбые хүдэлхэгүй сэнгээр ба бүхы зүйлэй эд хэрэгсэлые өөлгөөр 115 процент гүйсэдхэхэ;

2 Социалистическэ мүрысөө үргэнөөр хэлгэдүүлэн ажалай бүтээсые 20 процент дээшэлүүлхэ;

3. Ажалай бүридхэл ба эм[…] зүбөөр табижа, гаргадаг продукци[…] материалнуудые 5 процент хүртэ[…] түлишэ ба электроэнерги гаргашал[…] процент хүртэр арбилха:

4. Фабрикынгаа продукци [...] ехэдхэхын түлөө мартын 20 хүртэ[…] долой машинануудые тодхон хү[…] дүүлхэ ба Майн 1 хүртэр оёдолой [...] нануудай тоое 64 хүргэхэ; мүн [...] лэн Улан-Удэ городой ажалшан [...] хубсаhа-хунар ёhо боритоор ф[...] гаа дэргэдэ тусхай мастерской[...] hаяын үдэрнүүдтэ нээхэ;

5. Фабрикынгаа дэргэдэ дүй [...] ажалай мэргэжэл шудалха [...] эмхидхэхэ.

Оёдолой фабрикын бүхы хүд[…] лэй ба албахаагшадай абаhан уя[…] бол ажалшан арадай баян ба [...] дутагдалтүй ажаhуухын арга [...] ойрын саг соо түйлаха хэрэгтэ [...] дана. Тиимэhээ республикын бүхы [...] бэриин предприятинууд, арте[...] мастерскойнууд болбол энэ мүр[...] оролсохо ёhотой.

А. БОЛ[…]

Эрхим избач

Кабанскын аймагай Посольско сельсоведэй уншалгын байшан Верховно Соведэй hунгалтын үеhөө эхилжэ тон hайнаар хүдэллэг болоо. Энэ хадаа избач Г Воронорой хэhэн хүдэлмэриин ашa үрэ болоно

Нүхэр Воронов болбол Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайнай урда тээ уншалгын байшангые эрхи эгшээр хүдэлмэрилдэг байhан юм Тэрэ манай ороңдо немецкэ фашистнуудай добтолхо байхада Улаан Армида мордоhон байгаа Мүнөө Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайнай манай гайхамшагта илалтаар дүүрээд байхада, нүхэр Воронов хуушанайгаа дуратай хүдэлмэридэ ерэбэ. Тиин январь hараhаа эхилжэ дахяад уншалгын байшангые эрхилнэ

Энэ богонихон болзор соо нүхэр Воронов бага бэшэ хүдэлмэри хээ. Мүнөө уншалгын байшан тэниг ахаар бэшэ, гэрэлтэй-hаруул, дулаахан, тон зохид. Тэндэ ороhон хүн культурно-богоспорол газарта орооб гэжэ мэдэхэhээ гадна, тон культурнаар угтуулдаг байна. Тус уншалгын байшанда хэдэн кружогууд эмхидэгдэнхэй. Тэдэнэй дунда драматическа, хоровой, музыкальна гэхэ мэтын кружогууд бии. Жэшээлхэдэ: драматическа кружокто—10 хүн хабаададаг, хоровой кружокто мүн 10 хүн, музыкальда—8 хүн. Эдэ кружогууд уншалгын байшангай дэргэдэ зохёогдоhон графигай ёhоор холодоо хүдэлмэрилдэг байна. Тиин эдэ кружогууд богонихон саг соо хэдэн бишыхан нүжэг наадэ, дуу ба танцануудые бэлдэжэ наадаhан, гадна тэдэнээ Верховно Соведэй hунгалтын болож байгаа үедэ арад зондо харуулжа, мүн аймаг соо болоhон урилhаа анай самодеятельностиин харалгада хаба[…] м у бэшэ сэгнэлтэ абаhан байна.

Уншалгын байшангай дэргэдэ [...] совет тогтоо донхой. Энэ сове[...] уншалгын байшангай бүхы хүдэ[...] ехэхэн туhа хэдэг байна. Мүн [...] а стол эмхидхэгдэнхэй. Энэ [...] хүн ажа колхозингууд, хүдэлмэ[...] ба албахаагшад дүүрэн зохи[...] абдаг юм.

Уншалгын байшангай дэргэдэ [...] ханын газетэнүүд ба дайшалх[...] hэнүүд гарна. Мүн манай Ул[...] миин илагдашагүй хүсэ шадал[...] Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайна[…] хүдэлмэришэд ба колхозингууда[...] hан амжалтануудые эли тодоор [...] hан монтажууд бии.

Москва городой Сталинска [...] лиин округой hунгагшадай hун[...] урда тээхи суглаан дээрэ хэлэ[...] хэр Сталинай түүхэтэ үгые ар[...] р энеэр ойлгуулхын түлөө [...] баад лекцинүүд ба хөөрэлдөөнүүд [...] э дөө. Мүн эдэбхитэс удалнуудай [...] сультаци хэгдэдэг байна. Энэ [...] таци хэрэгэндэ нютагай специал[...] хабаадалсана. Гадна уншалгын [...] гай дэргэдэ лекторскэ гру[...] болгогдонхой. Эндэ хабаадагшад [...] барилгын бригаданууд ба [...] дээгүүр ехэхэн ойлгуулагын [...] мэри хэдэг байна.

Иигэжэ П сольско уншалгын [...] культуро-богбосоролой гулам[...] шаhан байха юм. Энэ хадаа [...] гын байшангые даагша нүхэр [...] в й шалабаритай ба холодоо [...] дажа абhан ажалда үнэн [...] хандадагые элеэр харуулна.

Д. ДУГ[...]

Үдэшын hургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан боло[...]

1946 оной мартын 11-дэ БМАССР-эй Гэгээрэлэй Арадай Комиссариадай дэргэдэ Улан-Удэ городой хүдэлмэришэд-залуушуулай үдэшын hургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан болобо.

Энэ суглаан дээрэ хүдэлмэришэд-залуушуулай үдэшын hургуулинуудай hуралсалай жэлэй түрүүшын хахад соо хэгдэhэн хүдэлмэри тухай городой Исполкомой арадай гэгээрэлэй таhагые даагша нүхэр Дубровская тосоото элидхэл хэлэбэ. Нүхэр Дубровская өөрынгөө элидхэл соо хүдэлмэришэд-залуушуулай hургуулинуудай хүдэлмэридэ hуралсалай жэлэй түрүүшын хахад соо үзэгдэhэн hайн ба муу талануудые элирүүлэн харуулhан, мүн саашанхи зорилгонууд тухай тогтобо.

Гэгээрэлэй Арадай Комиссариадай зүгhөө нүхэр М. Н. Степанов hуралсалай жэлэй хоёрдохи хахадта hуралсалай шэнэ түсэбтэ орохо ябадал тухай хэлэбэ. Удаань нүхэд Романовский, Смирнова, Власовская ба бусад үгэ хэлэбэ.

Энээнэй эсэстэ хүдэлмэришэд-залуушуулые hургаха хүдэлмэриин олонхи үдэшын hургуулинуудта тон хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байhаниинь элирбэ. Юуб гэхэдэ олонхи hургуулинуудта хүдэлмэришэд залуушуул тон үсөөн абаадуулагдаhан, мүн хабаадуулагдаhан залуушуул hургуулиhаа гээгдэжэ ба hургуулиhаа орхихо ушар үзэгдэдэг байха юм. Мүн hурагшадай зүгhөө ажалдаа hайнаар ябаад, муугаар hуралсаха гү, али hайнаар hураад, ажалдаа муугаар хандаха ушарнууд бии байха юм. Гадна, hургуулинуудай байра байдал hайжаруулха, hурагшадта зохистой hайн услови байгуулха ябадалда предприятинуудай зүгhөө ёhотой анхарал табидаггүй ба [illegible] дай таhагай зүгhөө үдэшын hургуу[…]нуудые hуралсалай шухала хэр[…] хангаха ябадал тон муу байха[…] шээлхэдэ. шэлэй заводой үдэш[…] гуулида (директорынь нүхэр В[…] hуралсалай жэлэй эхилхэнhээ [...] зүбхэн 10 хүн сугларда г (Сай[...] ской үдэшын hургуулида (дир[...] нүхэр Смирнова) hурагшадынь [...] гаар сугларда г ба заримдаа, [...] таhа дадаг байха юм.

hанал тоодо орожо болохоор [...] hургуули гэхэдэ, гүрэнэй зав[...] шын hургуули (директорынь нү[...] мановский) болоно. Энэ hург[...] ралсалай жэлэй эхилhэнhээ [...] хүдэлмэришэд-залуушуул хэшэ[...] гэшье таhалдангүй ябадаг, мүн [...] зүгhөө hургуулида хэшээлээ [...] ябуулха зохистой услови бай[...] hан байха юм.

Хүдэлмэришэд-залуушуулай [...] hургуулинуудта тон үсөөнөөр [...] hэн, тэдэнэй hургуулиhаа [...] муугаар hурадаг ябадал хад[...] дунда ямаршье ойлгуу амжа[...] ри ябуулагдадаггүй байhани[...] нэ.

ВЛКСМ-эй городской комит[...] приятинуудай комсомольско ор[...] цинуудай зүгhөө хүдэлмэриш[...] шуулай дунда ямаршье ойлгу[...] хүдэлмэри ябуулагданагүй[...]

Ушар иимэhээ, комсомольско [...] зацинуудай зүгhөө хүдэлмэри[...] шуулай дунда ойлгуулагын [...] ябуулха, предприятинуудай зү[...] шын hургуулинуудта ба hур[...] гань зохистой услови байгуул[...] дой гэгээрэлэй таhагай зүгhөө [...] hургуулинуудые hуралсалай [...] шухала зүйлнүүдээр хангах[...] hайнаар hуралха шухала болоно.

Үргэн хэрэглэлэй эд бараа улам ехээр үйлэдбэрилхэ

...ргалэй зүйлнүүдэй үйлэд... үйлэдхэ бухы эд товарнуудай ... урда даралан химдадхажа, ... үргэхэ... ябадалда ... хиидуулагдаха байна»,— ... оной февралиин 9-дэ Москва ... Сталинска һунгуулиин округой ... урда хэлэһэн үгэ соогоо ну... болбол ойрын сагта комму... партиин хүдэлмэриин түсэ... хэхэ зуураа онсолон заа... Советскэ арадай агууехэ ... үгэнүүд соо ажаүйлэдбэриин ... болгодоһон болото дээрэнь ... дайшалхы программа тодорхой... тодорхойлогдоно.

... оронoo хамгаалгын агууехэ ... тугэсөөр дүүрэһэнэй һүү... үйлэдбэриин бухы һалбаринууд ... хүдэлмэрине энхэ амгалан ... табиад байхада, үргэн ... эд товарнуудай үйлэдбэрил... үдэртэ ехэдхэжэ, тэрээнэй ... һайжаруулжа, үнэ сэнгыень ... шадаха ба шадаха уялга... байһан.

... эрилтэнүүд нэн түрүүлэн ... шухала хэрэгтэй эд ба... нютагай ажаүйлэдбэриин ..., промкооперацинуудтэ, эдеэ ... ажаүйлэдбэриин предприятинууд..., артельнууд, мастерской..., фабрикануудай дэргэдэхи ... бусад предприятинуудта ха... Эдэ предприятинууд бол... арадай шухала хэрэгтэй эд ... бүтээн гаргахын түлөө ... ба эмхидхэгдэһэн туладаа ... табиһан дайшалхы зо... уялгатай.

... манай республика ... ажаүйлэдбэриин предприя... олошороо. Дайнай үеын ... хүнэй сагсоо манай со... болбол нютагай ажаүйлэд... тусхай анхарал та... зээри. түхеэрэлгэ, хо... мэтээр хүсэд хангаһан ... бухы городууд, ай... үргэн хэрэглэлэй эд ... тусхай артель... мастерскойнууд, эдеэ-хоолой комби... промкомбинадууд, заводууд дээрэ ... олоор эмхи... Иимэ предприятинуудай ... хамта бүтээн гаргадаг про... ба тэдэ болбол эл... хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ ... зэр зэмсэгээр хүсэд ... байна.

... нютагай ажаүйлэдбэриин ... гаргадаг продукци ... эрилтые хангаха талаар ... байха юм. Тиихэтэй хамта ... ажаүйлэдбэриин предприятинууд ... техникые ба бухы арга... эдэй базые хүсэд хэ... гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. ... худалдаа-наймаанай газарта ... шухала хэрэгсэлнүүдэй ... ушарнууд тооложо барашагүй ... хамта нютагай ажаүй... хэрэгсэлнүүдые тон элбэгээр ... гаргаха арга-боломжотой ... Жэшээ болгон хэлэхэдэ, ... ошожо, багахан бочко, ко... мэтые абаха гэбэл оройтоошье ... олоо һаа, «ехэл зол болохо» ... һүүлэн эшэ, мохоо хүрзэ, аса... мэтые манай магазинуудта ... харахагүйт. Тиихэтэй хамта ... элдэб түхеэрэлгэнүүд ... промкомбинадууд бүхэндэ ... лабтай.

***

В. М. Кучеров, ВКП(б)-гэй обкомой секретарь

* * *

Нютагай ажаүйлэдбэри болбол кирпиисэ хэдэг кустарна хэдэн олон заводуудтай гээшэ. Гэбэшье, тэдэ заводуудай олонхинь хүдэлмэрилэггүй байна. Кирпиисэ бүтээлгын хүдэлмэридэ хэрэглэгдэхэ юумэнүүд манай республика дотор барагдашагүй элбэг. Сэлэнгын аймагай «Боевик» гэжэ артелиин дэргэдэхи кирпиисын завод, Бабушкин городой кирпиисын завод хэды үни саг соо хүдэлхэгүйһөө гадна, мүнөө тэдэнэй барилтануудые задалжа гэмтээжэ байха юм. Тиихэтэй хамта Сэлэнгэдэ, Бабушкин городтошье, Улан-Үдэдэшье һуутаа ажалшан арад пеэшэнээ заһаха гэхэдээ нэгэшье монсогор кирпиисэ худалдажа абаха аргагүй байдалда ороод байха юм.

Мүн тэрэшэлэн бусад шухала хэрэгсэлнүүдые хаража үзэбэл, суурга, хадааһан, таха, үүдэнэй сүй, барюул гэхэ мэтэнүүд магазинуудта гарадаггүй. Тиин Улан-Үдын «Металлоширпотребэй» заводто, республикын бусад томо томо заводуудта эдэнине бүтээн гаргаха эрхим һайн түхеэрэлгэнүүд бии байха юм. Мүн Кировэй нэрэмжэтэ артельдэ (Горпромсоюз) баһал суурга сүй гэхэ мэтые бүтээжэ байхаар түхеэрэлгэнүүд бии аад, оройдоошье хэрэгсээгдэнэгүй.

Улан-Үдэ городой магазинуудта хубсаһанда хадаха шагта тон хомор. Тиин горпромкомбинат элдэб шагта үйлэдбэрилэн гаргаха тусхай түхеэрэлгэнүүдтэй байһан аад, тэрээнээ ашаглан хэрэглэжэ шаданагүй. Горпромсоюзай «Коминтерн» гэжэ артель болбол үхибүүдэй гутал оёхо тусхай түхеэрэлгэтэй, теэд тэрэнь үйлэдбэрилэ хэрэглэдэггүй байна.

Нютагай ажаүйлэдбэриин Арадай Комиссариатта хабаатай арһанай заводууд, промкооперациин артельнууд гаргаха ёһотой үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдэйнгээ арай гэжэ хахад хубиень гаргажа байха юм.

Нютагай ажаүйлэдбэри болбол тусхай гаргашагүйгөөр известко, дабирхай, скипидар гэхэ мэтын ажалшан арадта тон шухала материалнуудые хэдэн дахин ехэдхэн гаргаха арга-боломжотой байна. Мүн тэрэшэлэн, нютагай ажаүйлэдбэри болбол ажалшан арадта шухала хэрэгтэй үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдые элбэгжүүлхэ хэдышье арга-боломжотой.

Һаяхан Улан-Үдэ городто нээгдэһэн, нютагай ажаүйлэдбэриин предприятинуудай бүтээһэн үргэн хэрэглэлэй эд бараанай выставкэ болбол манай республикын арга-боломжые элеэр тодорхойлно.

Тиин юундэ энэ арга-боломжонууд хэрэглэгдэнэгүйб? Юундэ нютагай ажаүйлэдбэриин предприятинууд ажалшан арадта шухала хэрэгтэй үргэн хэрэглэлэй эд бараае мүнөө хүртэр тон багаар гарганаб?—гэжэ һуралтай болоно.

Энэ выставкые хараһан хүнүүд харуулагдаһан эд бараае һайхашааха зуураа, «иимэнүүд товарнууд хэзээ үргэн худалдаанда гараха юм? Хэды́дэ худалдажа абаха аргатай болохобиди»—гэжэ асуудаг байна.

Энэ асуудал халаа тон зүб. Энээндэ эли тодо харюу үгэхэ хэрэгтэй.

Мүнөө үедэ нютагай ажаүйлэдбэри ба промкооперацинууд болбол онлоо тээһээ асаралтагүйгөөр, өөһэдынгөө республика соо байһан бухы баялигуудые болбосоруулжа ба оложо, үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргаха зорилготой. Республика дотор модоор, элһэ шоройгоор, шабараар үйлэдбэрилэгдэдэг хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ гэбэл энээнэй ресурс барагдашагүй элбэг гээшэ. Тиибэ ябашье республикын нютагай ажаүйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэд болбол энэ талаар өөһэдынгөө үүсхэл ба шадабарине багаар гаргана. Эгээл энээгээр дээрэхи дутуу дундануудай шалтагаан тодорхойлогдоно. Нютагай ажаүйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэд центрһээ иимэ сырьегой зүйлнүүдые хүлеэжэ һууха бэшэ, харин нютагай баялигуудһаа олохо ба болбосоруулхын түлөө тэмсэхэ уялгатай.

Нютагай ажаүйлэдбэриин предприятинуудта элдэб дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэдэй кадрнууд нилээд ехэ дутана. Жэшээлхэдэ, Улан-Үдэ городто 1.000 хүн бүридэ 1 шадабаритай оёдолшо тоологдоно. Тиимэ дээрэһээ ажалшан арад болбол костюм, пальто, сабхи гэхэ мэтые оюулха материалтай байбашье, тэрээнээ захиха мастерскойгүйдэлэг байна.

Иимэ дээрэһээ нютагай ажаүйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэд һаяын үдэрнүүдтэ дүй дүршэлтэдые бэлэдхэхэ һургуули, курса гэхэ мэтые эмхидхэхэ уялгатай.

Нютагай ажаүйлэдбэриин предприятинууд дээрэ үйлэдбэриин түсэб, ажалай эмхидхэл муугаар табигдана, тиимэһээ элдэб жэжэ һалбаринууд эд хэрэгсэлнүүдые бүтээхэдээ шанарыень муудхадаг ба үнэ сэнгыень үргэдэг байна. Тиигэжэ туһа хэнэ бэшэ, харин тойбо татана.

Эсэстээ нютагай ажаүйлэдбэриин зарим предприятинууд болбол үйлэдбэрилхэдэ хүнүүдэй хаража, ажалшан арадай эрилтые хараадаа абангүй, нэтэ янзын эд хэрэгсэлнүүдые хэтэрхэй ехээр бүтээн гаргадаг болоо. Энэ халаа ехэл муу заншал гээшэ. Жэшээлхэдэ, оёдолой мастерскойнууд болбол предприятинуудай, эмхи-зургаануудай ехэ хэһэг захилнуудые абадаг, харин нюурай захилнуудые тон багаар абадаг, тиихэтэй хамта нюурай захил үгэхэ ажалшад тон олон байха юм.

Нютагай ажаүйлэдбэриин олонхи хүдэлмэрилэгшэд гаргаһан эд хэрэгсэлэйнгээ шанарые һайжаруулхын түлөө муугаар тэмсэнэ ба худалдаа-наймаанай организацинууд тэрэ продукцинуудые абалгада тусхай эрилтэ табидаггүй байха юм. Жэшээлхэдэ, шабар амһартануудые муу шанартайгаар гаргадаг дээрэһээнь тэрээнине ажалшан арад худалдан абахаа болишоһон байна. Тиихэдэнь энээнине бүтээжэ байгаа артельнууд мүн лэ шабар амһартанье гаргахаяа болишоо.

* * *

Манай республикын союзна предприятинуудай дунда нүхэр Прокопьев директортэй гүрэнэй завод үргэн хэрэглэлэй эд хэрэгсэл гаргаха талаар һайн амжалтануудые түйлаа. Тэрэ заводой гаргаһан элдэб амһартанууд, кровати, мойон хэрэгсэлнүүд шанар һайтайгаар бүтээгдэнэ.

Паровозо-бүтээлгын завод, мяханай комбинат, шэлэй завод, механлит энэ талаар гээгдэжэ ябана.

* * *

Нютагай ажаүйлэдбэриин хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска зүблөөн болбол энэ дутуу дундануудые тэмдэглэхэ ба нютагай ажаүйлэдбэриин предприятинуудай ба һалбаринуудай саашанхи зорилгонуудые тодорхойлхонь лабтай.

Һаяын саг соо нютагай ажаүйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэд болбол эрхим дүй дүршэлтэй кадрнуудые бэлэдхэлгэдэ, бата бэхи сырьевой базануудые предприяти бүхэндэ байгуулгада, ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ, элдэб янзын эд хэрэгсэл ехээр гаргалгада, тэрээнэй үнэ сэнгые химдаруулгада тусхай анхарал табиха үүргэтэй болоно.

Улан-Удын пристань түрүүлбэ

...Сэлэнгын пароходствын хү... ба пристаньнуудай хоо... социалистическэ мүрысөөнэй дүн эй ёһоор Улан... пристаниин коллектив (начальнигынь нүхэр Лушкин) түрүү һуури ... пристань болбол мүрэн голнуу... урдахатайнь хамта хүдэл... ... бэлэн болонхой.

... механизаци ба бусад зэбсэгүүдые заһабарилан бэлэдхэхэ хэрэгтэ механизаторнууд-стахановецууд нүхэд Карпова, Поликарпов, Волкова гэгшэд эрхэмгэй һайнаар хүдэлмэрилһэн байна. Эдэнэр болбол үдэр бүхэндэ халаанайнгаа даалгабари 150—200 процентһээ доошо бэшээр дүүргэдэг байгаа.

Тэрэшэлэн үнэр амжалтануудые молодошо дархад Калашников, Петухов гэгшэд түйлажа, даалгабаряа 200—220 процент дүүргэдэг болоо.

Иимэнүүд үнэр амжалтануудые түйлаһанайнь түлөө тус пристаньдэ Байкало-Сэлэнгын пароходствын управлениин, бассейнын комитедэй дамжуулгын Улаан туг ба 3000 түхэригэй шан һаяхан барюулагдаба.

... гэжэ Рязанска заводто хүдөө-ажахын машинануудые бүтээлгэ үдэр ерэхэ бүри үргэдхэгдэжэ байна. Хэ... молотилканууд, хартаабха һуулгадаг ба бусад хүдөө-ажахын зэр зэмсэгүүд ороной колхозууд ба совхо... ...гдэһэн байна.

... Бэлэн болоод байһан молотилканууд.

И. Денинэй фото (ТАСС-эй фотохронико).

Партийна ажабайдал

Зэдын колхозууд ВКП(б)-гэй обкомой XXII пленумэй шиидхэбэрие хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байна

ВКП(б)-гэй Зэдын айкомой һаяхан болоһон пленум адуу малай үбэлжэлгые үнгэргэхэ талаар аймагай партийна организациин горьтойхон дутуунуудтай байһыень элирүүлбэ. ВКП(б)-гэй айком болон урдань тэрэнэй секретарь байһан нүхэр Болдогоев болбол малай үбэлжэлгые зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэ үргэн ниитэ колхознигуудые элсүүлжэ шадаагүй байгаа. Колхозуудай малай үбэлжэлгые үнгэргэхэ ябадалые бодотоорхуутэ бэрихын орондо, харин үгэ хүүрээ хоосоор барадаг байһан юм. ВКП(б)-гэй айком ба аймгүйсэдком болбол хэдэн олон тогтоол гаргаһан болобошье, тэрэнэй дүүргэлтые шалгадаггүй байгаа.

Тиимэһээ Зэдын колхозууд адуу малай үбэлжэлгые хангалтагүй өөр үнгэргэжэ байха юм. Аймагай олохон колхозууд тэжээл бэлэдхэхэ үе соо сагаа мили бараһан байна. Гадна Зэдэ голой эрье шадар сабшалантай колхозуудынь хэдэн һүри үбһөө уһанда абхуулһан байха юм. Тиимэ дээрэһээ зарим колхозууд үбэлжэлгые үбһэ тэжээлээр дутамагаар угтаа.

Тэжээлээр дутамаг байһан хадаа эндэхи колхозууд малай адуулгые тон һайнаар эмхидхэхэ ёһотой байгаа гэбэшье, энээниие бэелүүлээгүй байха юм.

Олохон колхозуудай үхэр мал намарһаа хойшо хамууһан байна. Тиигэбэшье, хамууда эсэргүү хэмжээ-ябуулга хүсэд абтаагүй зандаа. Адуулгые хангалтагүйгөөр эмхидхэһэн ябадалһаа болоожо үхэр малынь туража үхэнэ. Гадна, зарим колхозууд үхэр малые муу шанартай, гутаһан үбһөөр эдеэлүүлжэ үбшэлүүлдэг байха юм. Ленинэй нэрэмжэтэ, „Красный партизан" колхозуудаар иимэ ябадал үзэгдэһэн байна.

Адуу моридые түхэреэн сүүлхэ соо бэлшээхэ ябадал бодотоор эмхидхэгдэээгүй байһаар. Зарим фермэнүүд үхэр алаа сагсоонь уһалдаагүй заншалтай. Малай байдал хүрүүһэе имагтал муугаар эмхидхэһэн дээрэһээ аймагай колхозууд 1945 оной ноябрь, декабрь соо 37 толгой эбэртэ бодо мал, 173 хони, 46 адуу мори гарзалуулаа. Мүн 1946 оной гараһанһаа хойшо 63 толгой эбэртэ бодо мал, 90 хони ямаан үхэбэ. Буденныйн нэрэмжэтэ колхоздо энэ жэлэй январьһаа хойшо 22 толгой мал гарзалаа. „Гэгын Очи" колхоздо гансал февраль соо 15 толгой мал үхэһэн байна. Ленинэй, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудаар малай хороохо ябадал үзэгдэнэ. Аймагай колхозууд адуу мал хорoожо байһан гэмтэ ябадалаа һургаал болгожо абаагүй, харин һүрэгүүдээ гарзалуулжа байха ябадалаа үргэлжэлүүлһээр.

Адуу моридойнь байдал, илангаяа хангалтагүй байна. Бухы колхозуудынь шахуу мори унаануудые колхознигуудта даалгажа үгөөдүй байһаар. Хүдэлмэришэ моридто ээн бусаар хандажа, тураагаһан бэримтанууд хаа-хаанагүй үзэгдэнэ. ВКП(б)-гэй областной комитедэй XXII пленум болбол малай үхэһэн баримта онсо аюултай шэнгээр харагдаха ёһотой гэжэ зааһан байна. Теэд, Зэдын колхозууд иимэ баримтануудта һанаа амараар хандадаг байха юм. Тэрэшэлэн аймагайшье организацинуудай зүгһөө иимэ һанаа амар ябадал гарадаг байна.

ВКП(б)-гэй айком болон аймгүйсэдком, газарай таһаг адуу малай үбһэ тэжээлээр дутамаг ба хамууһан байдалые мэдэжэ байһан болбошье, энээниие усадхаха тухай хэниинше бодото хэмжээ абаагүй байгаа. Мал үхүүлһэн гэмтэ хүнүүд харюусалгадашье хабаадуулагдаагүй байха юм.

Үбһэ тэжээлээр дутамагшье һаа, аймагай колхозууд үхэр малаа нормын ёһоор эдеэлүүлнэгүй. Февраль соо аймагай колхозууд 1147 центнер үбһэ 2.0 центнер һоломо нормоһоо үлүүсэ гаргашалжархёо. Нэмэлтэ тэжээл суглуулха түсэбүүд табигданхай болобошье, үнэн хэрэгүүдээр бэелүүлэгдэнэгүй. 7 мянгаад толгой адуу малтай „Социализм" колхоз нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ тусхай бригадые мүнөө хүртэр эмхидхээгүй байһаар.

Адуу малай үбэлжэлгын шиидхэхы үдэрнүүд орожо ерээ. ВКП(б)-гэй айком, аймгүйсэдком, газарай таһаг болон бухы колхозууд бии байгаа бухы дутуунуудаа дары усадхаха шанга хэмжээнүүдые абаха ёһотой. Тэжээлые зүбөөр гаргашалха, малай адуулгые һайнаар эмхидхэхэ, малые сагсоонь уһалха, түл абалгые тон һайн бэлэдхэлтэйгээр угтажа, нарай болон бодо малые нэгэшье хоролтодо оруулхагүй ябадал эгээл шухала байна.

Аймагай колхоз бүхэн адуу малай үбэлжэлгые хангалтагүйгөөр үнгэргэжэ байна бэшэ, харин түрүүшүүл бии байха юм. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой Цыцыма Цыден ба гэгшын хүтэлбэрилдэг отара бухы малшадта үльгэр жэшээ боложо үгэмөөр байна. Энэ отарын хүдэлмэрилэгшэд үбэлэй түрүүшын үдэрһөө хойшо адуулгые һайнаар эмхидхэжэ шадаа. Тэрэнэй ашаар. хонидынь шадал шэнээгээ алдаагүй байха юм.

Кагановичын нэрэмжэтэ колхоздо (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Мануев) адуу малай үбэлжэлгэ һайнаар үнгэргэгдэжэ байнхай. Бэ шээрине зүбөөр хэрэглэхэ ябадалда тус колхозойхид шухала анхараа табиһан байна. Теэд, үбэлжэлгые эмхитэйгээр үн эргэжэ байһан түрүүшүүлэй дүршэлые бүгэдэндэ нэбтэрүүлхэ хэмжээнүүд абтанагүй.

ВКП(б)-гэй айкомой пленум болбол байгша оной мартын 20 хүртэр мори унаагай байдалые шалгахыень аймгүйсэдком болон колхозуудай түрүүлэгшэнэрые уялгалһан байна. Шалгалтын удаа колхознигуудай хамтын суглаан дээрэ энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэ юм.

Тэрэшэлэн сабшалангые һайжаруулха хэмжээнүүд харагдаһан байна. Һүүлэй жэлдэ олонхи колхозууд сабшалан һайжаруулха ябадалые хэрэгсээгүй, үбһэ тэжээл багаар абадаг болошоо. Мүнөө жэлдэ энэ ябадалда эсэс табижа, сабшаланай ургасые дээшэлүүлхэ талаар горьтойхон хэмжээнүүд хараалагдаба. Энээниие дүүргээд байхадаа аймагай колхозууд сабшалангай ургасые яһала һайжаруулжа шадаха аргатай.

Партиин айком, аймгүйсэдком ба газарай таһагай зори го хадаа колхозуудай адуу малай үбэлжэлгые үнгэргэхэ ябадалда бодото туһаламжа үзүүлжэ, тэрээниие үдэр бүри хүтэлбэрилхэ ябадал болоно.

Д. СЕМЕНОВ.

Партиин айкомуудай ба райкомуудай инструкторнуудай болон эмхидхэлэй-инструкторска таһагуудые даагшанарай семинар болобо

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомоор зарлагдаһан партиин айкомуудай ба райкомуудай инструкторнуудай болон эмхидхэлэй-инструкторска таһагуудые даагшанарай семинар боложо дүүрэбэ.

Семинарта хабаадалсагшад болбол 5 үдэрэй туршада политическэ ба теоретическэ темэтэй удаадахи лекцинүүд болон элидхэлнүүдые шагнаһан байна гэбэл: «1946 оной февралиин 9-дэ Москва городой Сталинска һунгуулиин округой һунгагшадай һунгуулиин урда тээхи суглаан дээрэ хэлэһэн нүхэр И. В. Сталинай түүхэтэ үгэ», «ВКП(б)-гэй обкомой XXII пленумэй дүнгүүд тухай», «Партиин айкомуудай ба райкомуудай эмхидхэлэй-инструкторска таһагуудай зорилгонууд ба үүргэнүүд тухай», «Партийна хүдэлмэрилэгшэдэй хүдэлмэриин дүршэл шабабари тухай» «Инструкторнуудай хүдэлмэри тухай». «Коммунистнуудай политическэ һуралсалые эмхидхэхэ талаар ямар формотой ба методтайгаар хүдэлмэреэ эмхидхэжэ байһан тухай, «Партийна эхин организацинуудаар партийна директивүүдые болон партиин айкомуудай ба райкомуудай шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые шалгаха ябадалые эмхидхэхэ тухай», «Партийна эхин организацинуудта информаци зохёохо болон партийна ажахые хүтэлхэ тухай», «Комсомольско эхин организацинуудта партийна хүтэлбэри үгэхэ тухай», «Партийна эхин организаци—партиин үндэһэ һуури мүн», «Коммунистнуудые хүмүүжүүлэлгэ—партиин доторой хүдэлмэриин шухала хуби мүн» «Партийна суглаан—коммунистнуудые большевистскээр хүмүүжүүлхэ һургуули», «Партийна эхин организацинууд ба арад зоной культурна ажабайдалые һайжаруулха асуудалнууд» гэхэ мэтэ болоно.

ВКП(б)-гэй обкомой секретарьнууд ба таһагуудые даагшанар болон тэрэнэй орлогшонор энэ асуудалнуудаар элидхэлнүүдые ба лекцинүүдые уншаһан байха юм.

Семинарай һүүлшын үдэртэ эмхидхэлэй-инструкторска таһагуудые даагшанар ба инструкторнууд болбол өөһэдынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэлые андалдан абалсаһан байгаа. ВКП(б)-гэй Заиграйн айкомой эмхидхэлэй-инструкторска таһагые даагша нүхэр Пыжипов болбол таһагайнгаа хүдэлмэриин түсэб зохёохо ба шиидхэбэриин дүүргэлтэнүүдэй шалгалтые хайшан гэжэ эмхидхэжэ байдаг гушаагаа дүй дүршэлөө хэлэжэ үгэбэ. ВКП(б)-гэй Тарбагатайн айкомой эмхидхэлэй-инструкторска таһагые даагша Жиракова гэгшэ өөрынгөө үгэ соо партиин ургалта ба коммунистнуудые хайшан гэжэ политическээр хүмүүжүүлдэг тухайгаа хөөрэбэ.

ВКП(б)-гэй Кабанскын айкомой эмхидхэлэй-инструкторска таһагые даагша нүхэр Бударев болбол өөрынгөө даажа байһан таһагай инструкторнуудта саг үргэлжэ заабари үгэжэ байдаг ба тэдэнэй политическо-теоретическэ бэлэдхэлээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэнь ямар туһаламжа үзүүлжэ байһан дүй дүршэл тухайгаа үргэнөөр хэлэбэ. Тэрээнһээ гадна, ВКП(б)-гэй Мухаршэбэрэй айкомой эмхидхэлэй-инструкторска таһагые даагша нүхэр Братеньков, Иволгын айкомой эмхидхэлэй-инструкторска таһагые даагша нүхэр Д. Гомолов, партиин Сэлэнгын айкомой эмхидхэлэй-инструкторска таһагые даагша нүхэр П. Еранский, ВКП(б)-гэй Зэдын айкомой эмхидхэлэй-инструкторска таһагые даагша С. Хандажапов, партиин Хойто-Байгалай айкомой эмхидхэлэй-инструкторска таһагые даагша нүхэр Буркот, ВКП(б)-гэй Курумканай айкомой эмхидхэлэй-инструкторска таһагые даагша нүхэр Петчинова гэгшэд үгэ хэлэһэн байна.

Мүн тэрэшэлэн партиин айкомуудай инструкторнууд үгэ хэлэбэ гэбэл: нүхэд Трескин (Кабанск), Цыбенов (Яруна) нүхэр Барибрус (Сэлэнгэ), нүхэр Голбоева (Тори) гэгшэд болоно. Һүүлэрынь ВКП(б)-гэй обкомой лекторскэ группые хүтэлбэрилэгшэ нүхэр П. Хахалов болбол «Уласхоорондын оршон байдал тухай» асуудалаар семинарта хабаадалсагшадта зорюулжа лекци уншаһан байна.

Коммунистнууд мүрысөөе эмхидхэнэ

Нүхэр И. В. Сталинай түүхэтэ үгые нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхэ нэгэн хүсэлэнтэйгөөр өөһэдынгөө хүсэ шадалые ба зориг оролдолгые гаргажа, социалистическэ ажаүйлэдбэрине ба транспортые саашань хүгжөөн бадаруулхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ ороһон Байкало-Сэлэнгын пароходствын Управлениин коллективэй членүүд стахановска ажалай һайн жэшээнүүдые харуулжа эхилбэ.

Тус коллектив соо Улан-Удын пристаниин коллектив (начальнигынь нүхэр Лушкин) болбол социалистическэ мүрысөөндэ илажа, түрүү һуури эзэлбэ. Эдэнэр ерэхэ навигацида эрхимээр бэлэдхэлхээ. Пристанеэ дүүрэн механизировалхэ гэһэн уялга абаад, эршэмтэй шангаар ажаллажа, навигацида пристанаа дүүрэн бэлэдхээ.

Тус коллектив соо эршэмтэй зоригтойгоор ба стахановска методээр ажалладаг стахановецууд олошорбо. Жэшээлхэдэ, ахалагша механизаторнууд Поликарпов, Минулин, Тропин ба Волков гэгшэд үдэртөө нэгэ хахад ба хоёр нормо үгэжэ, ажалай үндэр бүтээсые түйладаг стахановецууд болоожо, өөһэдынгөө нэрые суурхуулна.

Мүн тэрэшэлэн пристань дээрэ хүдэлмэридэг дархашуул нүхэд Калашников, Петунов, Масланов ба бусад үдэрэйнгөө нормонуудые үлүүлэн дүүргэдэг болонхой.

Һаяхан тус коллективэйхидтэ пароходствын Управлениин дамжуулгын Улаан туг ба 3.000 түхэриг мүнгэн шан барюулагдаһан байгаа.

Эдэнэр дамжуулгын Улаан туг абахадаа, 1946 оной февраль ба марта һарынгаа даалгабарине болзороһоонь урид 100 процент дүүргэхэбди гэһэн уялга абаад, судна-заһабарилгын заводой коллективые социалистическэ мүрысөөндэ уриһан байха юм.

Судна-заһабарилгын заводой коллектив түсэбөө 100 процентһээ үлүүлэн дүүргэһэн байна. Жэшээлхэдэ, пароход «Стахановец» (капитаниинь нүхэр Сидячев ба механигынь нүхэр Антушев), «Улаан батор» (капитаниинь нүхэр Смирнов, механигынь нүхэр Минеев) ба бусад болоно.

Эдэнэр нүхэр Сталинай түүхэтэ үгэ соо табигдаһан программые нэрэтэйгээр бэелүүлхын түлөө бэе бэеэ социалистическэ мүрысөөндэ урилсаад, улам саашадаа эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ байнад. Эдэ түрүүшүүлэй олонхинь коммунистнууд ба комсомолецууд байха юм.

Н. М. ДУБРОВ.

Партийна организацинуудай секретарьнуудай семинар үнгэргэгдэбэ

Прибайкальска аймагай центр—Турунтаево һаяхан 20 часай программаар партиин эхин организацинуудай секретарьнуудтай семинар үнгэргэгдэбэ.

Тус семинарые шагнагшад «Ленин-Сталинай парти болбол социалистическэ байгуулгын илалтануудые эмхидхэгшэ ба омогорхуулагша мүн» гэһэн ба бусад олон темэнүүдээр лекцинүүдые шагнаһан байна.

Энэ семинарта ВКП(б)-гэй райкомой секретарьнууд нүхэд Филиппов, Макаров гэгшэд ба ВКП(б)-гэй айкомой агитаци ба пропагандын таһагые даагша нүхэр Горин, мүн аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Гелин гэгшэд лекцинүүдые уншаһан байна.

Фултондо Черчиллиин хэлэһэн үгэ

НЬЮ ЙОРК, мартын 5. (ТАСС). Фултондохи (штат Миссури) Вестминстерскэ колледждэ үгэ хэлэхэдээ, Черчилль тон түрүүн гэрээнэй үгэ хэлэлгын дээрэ президент Трумэнэй байлсаһан ушарые тэмдэглэбэ, Трумэн хадаа «манай мүнөөдэрэй суглаанай хүндэ ба удхашанарые дээшэлүүлхын түлөө мянгаад миль холо газарта аян хэһэн байна» гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Тэрээндэ «ямаршье хуулита даалгабари гэхэ гү, али ямар нэгэн тусхай статут байхагүй юм» тиимэдэ гансал онсо өөрынгөө зүгһөө хэлэнэ гээшэб гэжэ Черчилль мүн баһа тэмдэглэһэн байна. «Тиимэ хадаа,—Черчилль үргэлжэлнэ,—би болбол өөрынгөө наһанай дүршэлые анхаралдаа абажа, манай дайн сэрэгэй дүүрэн илалтын һүүлдэ дары сагаа бидэнэй урда табигдаһан асуудалнуудые дайраха ба иимэ ехэ гэзгэл ба хохидолнуулта орожо түйлагдаһан юумэ хүн түрэлтэнэй ерээдүйн алдар ба аюулгүй байдалай туһада хамгаалан үлээхын түлөө этигэн туршахые бээдээ зүбшөөжэ шадаха байнаб».

—«Манай американска сэрэгэй хаанинууд болбол,—гэнэ Черчилль,—«хамтын стратегическэ концепци» сонсохоһон ба байгаа бүхы ресурснуудаа тооложо үзэһэнэй һүүлдэ холодоо удаадахи алхамдаа, сохомлобол метохтэ ородог байна. Энэ талаар баһа үргэн зүбшөөрэл бии юм. Дайн сэрэгые зайлуулха гэһэн гол зорилгоор уласхоорондын организаци мүнөө үедэ байгуулагдаһан байна. Нэгэдэмэл Нацануудай организаци болбол Холбоото Штадууд ба энээнэй удхада багталсаха юумэнүүдые шиидхэхы шанартайгаар дээрэнь нэмэһэн Лиги нацини үе залгагшань мүн байна,—теэд хүдэлмэридөө ороһон байха юм. Тэрээнэй хүдэлмэри үрэ ехэтэй байхын түлөө ба тэрэ хадаа хуурмаг юумэн бэшэ, харин үнэн бодото юумэн байхын түлөө бидэнэр оролдон һахадань хүртэр түйлаха ёһотойбди».

Энээнэй түлөө «уласхоорондын организацида албахааха тусхай тоото авиационно эскадрильянуудые гаргажа үгэхые» держава бүхэндэ дурадхаха ёһотой байна,—гэжэ Черчилль хэлэбэ. «Эдэ эскадрильянууд болбол өөрынгөө гүрэндэ һургуули ба бэлэдхэл үнгэргэхэ ёһотой, гэбэшье тэдэнэр хадаа нэгэ ороноо нүгөө оронло өөлжөөгөөр хаягдажа байха ёһотой байна».

Энэ үедэ Черчиллиин баталан хэлэһэниинь хадаа: «мүнөө үедэ Холбооте Штадууд, Великобритани ба Канадын мэдэлдэ байһан атомно бомбонууд туһага нюуса мэдээсэлнүүд гү, али онцые энэ сагта үшөө нарай үедэ байһан уласхоорондын организацида наймаалан үгэхэ ябадал хадаа буруу ба бодолгүй ябадал болохо байна. Үшөө үймөөн намхаагүй ба нэгэдэлээ олоогүй энэ дэлхэйдэ тэрэ хэрэгые урадхалда хаяха гэдэг гэнтэ галзуу ябадал болохо байгаа. Эдэ мэдээнүүд ба иимэ бомбонуудые бүтээхэ арга ба түүхэй эдүүд мүнөө үедэ гол түлэб американска гарта байһан дээрэһээнь ямаршье оронло нэгэшье хүн амгалан бэшээр унтанагүй халм. Энэ байдал хубилжа, ямар нэгэн коммунистическэ гү, али фашистска бэшэ гүрэн мүнөө үедэ эдэ аймшагтай мэдээнүүдые ганса өөрынгөө гарта хуряан абаа һаань бидэнэр бултадаа иимэ амгаланаар унтажа шадахагүй байгаабди гэжэ би һананаб. Гансахан лэ энээнһээ айха ябадал болбол эрхэ сүлөөтэ демократическа оронууд дээрэ хүн зоной ухаан сэлхэлые һурдуулэн жэгшүүлэмэ хойшолонтойгоор тоталитарна системэнүүдые баалан абхуулхын түлөө хүнгэхэнөөр хэрэглэгдэжэ болохо байгаа. Бурханай абаралаар иимэ ушар болоогүй, юуншье һаа иимэ аюулай манай урда болотоор амяа дараха саг мангда бии байна, хэты тиимэ байбашье. хэрбээ ямаршье оролдолго хүсэеэ гамнаагүй һаа. бидэнэр мүнөөшье айхабтар ехэ үлүү хүсэтэй болоо, онтоо талада тэрээнииие хэрэглэхэ ба хэрэглэхээр занаха ябадалые ойлгон болюулха хүсэ ехэтэ аргануудые бии болгожо шадаха байнабди, тиигээд һүүлэй һүүлдэ хүн зоной хоорондонь ажаһуудалда шухала аха дүүгэй холбоон үнэн дээрээ байгуулагдаад, уласхоорондын организацида бата тогтоол байһан үетэнь эдэ эрхэнүүд тэрээнэй гарта үгтэжэ болоно.

Гэр гуламта ба юрын хүнүүдтэ тохёолдожо байгаа хоёрдохи аюул тухай, сохомлон хэлэбэл—тирани тухай эрожо мүнөө хэлэхэмни. Бүхы британска империин граждануудта байдаг эрхэ сүлөөнүүд нилээд олон тоото оронууд дээрэ байдаггүй ба эдэ оронуудай зарим нэгэниинь тон ехэ хүсэтэй гүрэнүүд мүн байһан фактын урда бидэнэр болбол нюдөө анижа шадахагүй байнабди. Эдэ гүрэнүүд дээрэ юрын хүнүүдые хяналха контроль болбол элдэб янзын бүгэдэнииитые багтааха полицейскэ правительствонуудай хүсөөр бэелүүлэгдэжэ байдаг ба тэрээнэй хэмжээнь нэлэнгы ехэ ба демократиин бүхы принципүүдтэ эсэргүү харша байха юм. Гүрэнэй засаг болбол үлүү хүниэ парти ба политическэ полицие дамжуулан хэрэг ябуулагаа хэлэг диктаторнуудаар гү, али үсөөн тоото олигархинуудаар хизааргүйгөөр бэелүүлэгдэжэ байдаг байна. Түбэй бэрхэшээлнүүдэй иимэ олон байһан энэ үедэ манай уялга болбол дайнай үе соо даран номгодхоогүй оронуудай доторой хэрэгүүдтэ хүсөөр орохо ябадал бэшэ байна. Гэбэшье бидэнэр болбол хүнэй эрхэ ба сүлөө бии эрхын агууехэ принципүүдые айн һүрдэнгүйгөөр зоносхохо ябадалаа болихогүй ёһотойбди. Эдэ принципүүд болбол англо-саксонско оронуудай хамта дээрэ үе залган абаһан эдйл мүн ба агууехэ харти эрхэнүүд тухай биль, хабеас корпуссуудай тодоруулалга ба английска публична правонуудые дамжажа бэеэ даанги байдал тухай декларацн дотор өөрынгөө алдарта удхые олоһон байха юм».

«Манай ниитын стратегическэ концепциие бэелүүлхэ метод бариматлһаар байжа би мүнөө танай эндэ хэлэхэсээ ерэһэн зүйлэйнгөө эгээ дээдэ түйлдэнь хүрэжэ ерэбэб.—гэжэ Черчилль үргэлжэлнэ. Английска хэлээр хэлэдэг арадуудай ахадүүгэй ассоциаци гэжэ минии нэрлэһэн байдалгүйгөөр дайн сэрэгые болюулха ямаршье найдамтай юумэн байхагүй ба уласхоорондын организаци саашадаа холоhоо ургажа шадахагүй байна. Энэ болбол нэгэн талаһаа нацануудай британска хани холбоон ба импери, нүгөө талаһаа Холбооте Штадууд хоёрой хоорондо онсо тусхай харилсаан байха ёһотой гэһэн удхатай байна. Мүнөө хадаа юрэнхы удхатай үгэнүүдые хэлэжэ байха саг бэшэ. Би сэхэ тодо хэлэхые зүрхэлнэб. Ахадүүгэй ассоциаци болбол манай хоёр үргэн ба общественн түрэл системэнүүдэй хоорондо хани холбоон ба бэе бэеэ ойлголсохо ябадал улам бүри хүгжэжэ байха тэды бэшэ. харин манай сэрэгэй советнигүүдэй хоорондохи дүтын барисаае занаань үлөөхэ, гаража болохо аюулнуудые суггаа хаража үзэхэ нэгэ янзын зэр зэбсэгтэй ба һуралсалай пособинуудтай байха, мүн баһа офицернууд ба колледжнуудайнгаа һурагшадые андалажа байха һураг ябадалнуудые хэрэглэнэ. Энэ болбол бүхы дэлхэй дээрэ манай хоёр оронуудай мэдэлдэ байгаа хамаг бүхы уһан сэрэгэй ба авиационно базануудые суггаа ашаглахэ аргаар хоюуланайнгаа хоорондын аюулгүй байдалай аша туһада байгуулагдаһан мүнөө үеын эрхэ байдалнуудые занаань үлөөхэ ябадалнуудтай дашарамдаха ёһотой. Энэ ушар хадаа британска империин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй мобильна шанарые ехэтэ дээшэлүүлхэ ба хэрбээ дэлхэйн байдал номгороо һаань. тэрээнэй номгорхо бүри ехэхэн финансова экономико асаржа шадаха байна. Бидэнэр мүнөө үедэ нилээд олон тоото аралнуудые суггаа ашаглажа байдаг байнабди. магад ерээдүйн һаяын сагаа манай ниитын мэдэлдэ үшөө олонь үгтэжэ болохо байна.

Холбооте Штадууд болбол доминион Канадатай оборонo тухай саг үргэлжын хэлсээтэй болоһон байна, теэд Бэлада хадаа нацануудай британска хани холбоон ба империдээ үнэн шүтэнги байдаг юм. Тус хэлсээн болбол формальна союзуудай үндэһэн дээрэ ходо баталагдадаг олон хэлсээнүүдһээ үлүү хүсэтэй байха юм. Энэ принцип болбол өөһэд хоорондоёо дүүрэнээр ойлголсожо нацануудай оухы британска хани холбоон дээрэ дэлгэрүүлэгдэхэ ёһотой байна. Тиимэдэ юунэйшье болоо һаа, бидэнэр гансал энэ аргаар өөһэдыгөө аюулгүйдэ оруулха ба мандa тон үнэтэй ба ямаршье ондоо юумэндэ, ямаршье хорото һанал хадагалаагүй үндэр ба юрын зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө суггаа хүдэлмэрилжэ шадаха болохо байнабди. Хожомой хожом ниитэ граждантсвын принцип гаража магад байна, гэбэшье бидэнэр болбол энэ ушарые хуби заяанай мэдэлдэ үгэһэн тэдыгээр һанаагаа дүүргэжэ шадаха байнабди, теэдшье хуби заяанай ман тээшэ һарбайһан моторые манай дундаһаа олон хүнүүд эли тодо хаража шадана.

Тиигэбэшье бидэнэрэй өөрэнөө асууха нэгэн шухала асуудал бии байна. Холбооте Штадууд ба нацануудай британска хани холбоон хоёрой хоорондохи онсо тусхай барисаан болбол эгээ шухала удхашанартай уласхоорондын организацида манай бэеэ үгэнги байдалтай зохилдохогүй ябадал бэшэ гү? Тиимэ бэшэ, харин энэ ябадал болбол тус организациие дүүрэн хүгжэлтэ ба хүсэнэнь хүргэхэ гансахан арга мүн гээшэ аа гү гэжэ би харюусаха байнаб. Холбооте Штадууд Канада хоёрой хоорондо, мүн Холбооте Штадууд урда американска республиканууд хоёрой хоорондо онсо тусхай холбоонууд мүнөө үедэ бии хаям. Бидэнэршье баһа советскэ Росситай хани харилсаан ба харилсан туһалалсалга тухай 20 жэлэй договортой байнабди. Энэ договор хадаа 50 жэлэй байгаа һаа дүүрэн болохо байгаа гэжэ Бевинэй хэлэһэниие зүбшөөнэб».

Черчиллиин баталан хэлэһэнэй ёһоор, тэрээнэй дурадхажа байгаа англо-американска сэрэгэй союз болбол нэгэдэмэл нацануудай организациин уставта харша бэшэ ба гурбадахи дэлхэйн дайниие зайлуулхада шухала зүйл мэтэ болоно.

Англо-американска сэрэгэй союзые нараjа байгуулха хэрэгтэй гэжэ Черчилль һанамжа гэлэнэ. Саашань хэлэхэдээ: союзнигуудай илалтаар тон һаяхан нанrилагдаһан тэрэ газарнууд дээрэ һүүдэр унаба. Советскэ Росси ба тэрээнэй коммунистическэ уласхоорондын организаци болбол ерээдүй һаяын сагаа юу хэхэ хүсэлтэйб, тэдэнэй экспансионистска хүсэлнүүд ба прозелитизмын армэлзэлгэнүүдээр саада хилэнь бии юм һаа, тэрэ хилэнь хаанаб хэншье мэдэнэгүй. Би баатар зүрхэтэ ород арад ба дайн сэрэгэй үеын минии нүхэр маршал Сталиниие тон гүнзэгыгөөр һайшаан хүндэлжэ байнаб. Англи ба энэ орон болбол Россин бүхы арадуудта, мүн баһа сэлхэлэй хубаалдан, һайниие хүсэжэ байдаг ёһотой. Эдэ оронууд хадаа һаналаа ойлголсоогүй ба хэрэгээ бүтээжэ шадаагүй олон тоото ябадалнууд гараһан байбашье, бата бэхи хани холбоо байгуулха дүүрэн ехэ хүсэл шиидхэлгэтэй байдаг юм. Оронууд болбол германска агрессиин ямар нэгэн шэнэ дахилтаһаа манай баруун хилэнүүд аюулгүй байдалда байна гэжэ һанажа ябаха ёһотой гэжэ бидэнэр ойлгонобди. Росси болбол бүхэдэлхэйн ударидагша нацануудай дунда һууриия эзэлхэ ёһотой, һууриия эзэлээд байһандань бидэнэр баяр хүргэнэбди. Ород арад ба Атлантикын хоёр хажууда байһан манай арадууд хоёрой хоорондо барилсаа холбоон зүйлшэлэн тогтожо ба улам бүри бэхижэжэ байһандань эгээ ехэ баяр хүргэнэбди. Тиибэшье Европодохи мүнөө үеын байдал тухай нэгэ хэды фактнуудые танда хэлэжэ үгэхэ минии уялга байна.

Балтика дээрэхи Штеттинһээ эхилээд Адриатика дээрэхи Триест хүртэр континент дээрэ түмэр хүшэгэ буушаһан байна. Энэ хүшэгын саана централна ба зүүн Европын эртэ урдын гүрэнүүдэй бүхы үнэтэ эдлэлнүүд хадагалагдажа байдаг. Варшава, Берлин, Прага, Вена, Будапешт, Белград, Бухарест, София—эдэ бүхы алдарта городууд ба тэдэнэй районуудай арад зонууд советскэ сфера дээрэ байдаг ба тэдэнэр бултадаа ямар нэгэн формоор гансахан советскэ нүлөөнэй мэдэл доро байхаһаа гадна, мүн баһа нэлэнхы ехэнхидээ Москвагай улам бүри ехэдэжэ байһан хиналта доро байна Гансахан лэ үхэлгүй алдарта Афинууд болбол англичанууд, американецууд ба французуудай харууһан доро болохо һунгалтанууд дээрэ өөрынгөө ерээдүйе эрхэ сүлөөтэйгөөр шиидхэхэ байна Ородуудай оройлолго доро байһан польско правительство болбол Германи тээшэ агууехэ ба гүрим буса һэдэлтэдэ һайшаагдан оруулагдажа байна Хэдэн миллион немецүүдые нэлэнхыгээрынь намнан зайлуулха ябадал гараһан байна, энэ ябадалай хэмжээе бидэнэр ухаандаа багтаажа шадахагүй байһамнай халагтай.

Европын эдэ бүхы зүүн гүрэнүүдтэ тон багаханууд байһан коммунистическэ партинууд болбол өөрынгөө тоонһоо жэшээгүй үлүү айхабтар ехэ хүсэ оложо, хаана-хаанагүй тоталитарна хиналта байгуулхые эрмэлзэжэ байна. Эдэ оронуудай бултандань шахуу полицейскэ правительствонууд дилэнхи болоһон ба мүнөө хүртэр Чехословакиһаа бэшэндэнь ямаршье бодото демократи үгы байна Турци ба Перси болбол тэдэндэ Московско правительствын зүгһөө табигдаһан эрилтэнүүд ба хабшалта дарамтанууд дээрэһээ ехэл һанаагаа зободонги байдаг юм.

Берлиндэ ородууд болбол германска лидернүүдэй зүүн тала баригшадта тусхай хүндэ олгохо аргаар Германидахи өөрынгөө эзэмдэлгын зоно дээрэ квази-коммунистическэ парти байгуулхые оролдоно. Дайнай эсэстэ, үнгэрэгшэ жэлэй июнь һарада американска ба английска арминууд болбол урда тээнь байһан хэлсээнэй ёһоор үргэниинь 400 миль дээрэ баруун тээшээ, зарим газартаа 150 миль, хүртэр саруун тээшээ бусажа үгөөд, баруун демократиин эзэлһэн энэ үргэн территориие ородуудай эзэмдэхэ арга олгожо үгэһэн байна. Хэрбээ мүнөө үедэ советскэ правительство болбол сепаратна ябуулга хэжэ өөрынгөө зоно дээрэ прокоммунистическэ Германиие байгуулха гэжэ оролдоо юм һаа, энэ ябадал болбол английска ба американска зононуудта ехэхэн бэрхэшээлнүүдые гаргаха ба советүүд баруун демократи хоёрой хоорондо эсэргүү харшалалдааниие өөртөө хэрэглэхэ арга илагдаһан немецүүдтэ олтохо байна. Энэ болбол үнэхөөрөө баримта мүн. теэд эдэ фактнуудһаа ямаршье тобшолнуудые гаргажа байбашье энэ болбол юрэдөө манай байгуулха гэжэ тэмсэһэн эрхэ сүлөөтэ Европо бэшэ байна. Энэ болбол мүн баһа бата бэхи энхэ амгалан байдалай һуури болохо Европо бэшэ байна Бүхэдэлхэйн аюулгүй байдалай түлөө нэгэдэмэл Европо хэрэгтэй, энэ Европоһоо нэгэшье оронииe хатэдэнь холодуулан түлхижэ болохогүй байна».

«Европые хаха зүһэһэн түмэр хүшэгын наада хажууда һанаа зободи гаргаха бусад шалтагаанууд бии байна,—гэжэ Черчилль саашань мэдүүлнэ. Италидахи коммунистическэ парти болбол коммунист нуудай һургаһан маршал Титогой урдан Италиин байһан Адриатикын өрье дээрэхи территориин эрилтэнүүдые дэмжэглэхэ баатай болоһон дээрэһээ ехэхэн бэрхэшээлнүүдтэ ороод байха юм. Тиибэшье Италиин ерээдүйн хуби заяан үшөө тодоро огүй байна. Мүн баһа хүсэ ехэтэ Францигүйгөөр һэргээн бадарһан Европо бии болохо гэжэ һанашагүй байха юм. Би өөрынгөө олониитын ажал-ябуулгынь бүхы үе соо хүсэ ехэтэ Франциие байгуулхын түлөө оролдоһон байнаб, теэд би ямаршье харанхы сагуудта тэрээнэй хуби заяанда өөрынгөө этигэлые хэзээдэшье гээдэггүй һэм. Мүнөөшье би этигэл найдабариа гээнэгүйб.

Гэбэшье ородой гравитаһаа тон холо байдаг ба бүхы дэлхэй дээгүүр сасагдаһан нэлэнхы олонхи оронууд дээрэ коммунистическэ табадахи колоннонууд бии болгогдоһон байна, эдэнэр болбол дүүрэн нэгэдэлтэй ба коммунистическэ центрһээ абтаһан заабаринуудта дүүрэн шүтэжэ ажал-ябуулганууда хэдэг байна. Коммунизмын үшөө һаб һаяхан эхилжэ байһан үетэй США ба Нацануудай британска холбоонһоо бэшэдэ компарти гү, али табадахи колоннонууд болбол христианска цивилизацида улам бүри ургажа байһан аюул ба һүнөөл мүн болоно Эрхэ сүлөө ба демократиин түлөө, иимэ гайхамшаг дайн сэрэгэй харилсан туһалалсаагын хүсөөр түйлагдаһан илалтынгаа үлөөдэрынь хэлсэхэ ёһотой болоод байһан хара муухай баримтанууд энэ байна. Теэд мүнөө дээрээ сагтай байһан үедэ энэ баримтануудай шарайе бидэнэр сэхэ харагүй һаа, ехэл бодолгүй ябадал гаргаха байнабди.

Алас Дурна дээрэ.илангаяа Маньчжурт дээрэ ерээдүйн байдал мүн баһа һана зобомоор байха юм. Баһа минии гараа табилсаһан Ялтын хэлсээн болбол советскэ Россида тоншье ехэ һайхашаагдама байһан юм. гэбэшье энэ хэлсээн болбол Германитай дайлалдаһан дайн 1945 оной бүхы зун ба намарай саг соо үргэлжэлхэгүй юм. гэжэ хэнэйшье хэлэжэ шадахагүй байһан сагта, Японтой дайлалдаха дайн Германиин дайнай дүүрэһэнэй һүүлдэ үшөө 18 һара үргэлжэлхэ юм гэжэ һанагдажа байһан үедэ баталагдаһан байгаа».

«Версальска договор баталжа байһан үедэ би министр ба Ллойд Джорджын дүтын хани нүхэр байһан байнаб. Тэрэ үедэ бэелүүлэгдэжэ байһан олон юумын би өөрөө зүбшөөлэггүй байһан байнаб. Тиибэшье тэрэ ситуаци минии зүрхэ сэлхэлые ехээр хүдэлгэһэн байгаа, теэд тэрээниие мүнөө үедэ бии болоһон ситуацитай жэшэжэ үзэхэлэмни намда хүндэ байдаг. Тэрэ сагта дайн дүүрэбэ гээшэ. Дига наһа болбол хамагай ехэ хүсэтэй болохо юм гэһэн ехэхэн найдабаринууд ба хизааргүй ехэ этигэлгэнүүд бии байһан байна. Теэд энэшье удаа намда тиимэ этигэл найдабари байнагүй.

Нүгөө талаһаа шэнэ дайн зайлашагүй гэхэ гү, али тэрэ байтагай шэнэ дайн болохоёо байна гэһэн һаналые би өөрөөнэ намнан зайлуулнаб. Би мүнөө энээн тухай хэлэхэдээ, манай зол жаргал болбол манай өөһэдымнай гарта байна гээшэ, бидэнэр хадаа ерээдүйе хамгаалан абарха хүсэтэйбди гэжэ найдаһан дээрэһээ хэлэнэб. Хэлэхэ аргын олдоо хада би мүнөө үедэ хэлэхэ уялгатайб гэжэ тоолохо байнаб. Советскэ Росси болбол дайн сэрэг хүсэнэ гэһэндэ би этигэнэгүйб. Советскэ Росси болбол дайн сэрэгэй үрэдэ хүртэхэ ба өөрынгөө хүсые ба өөрынгөө докторинонуудые хизааргүйгөөр дэлгэрүүлхые хүсэнэ».

Англо-американска сэрэгэй союзые пропагандалжа байхадаа, «ородууд болбол хүсэ шадалые хамагһаа ехээр һайхашаадаг юм. сэрэгэй талаар хүсэтүй һула байдалһаа бэшэ тэдэнэй хүндэлдэггүй юумэн гэжэ юушье байхагүй»—гэһэн эшэбэригүй үгэнүүдэй урда Черчилль зогсонгүй хэлээд гараһан байна. «Энэ шалтагаанаар хүсэ шадалаа алли байлгаха гэдэг манай хуушан доктрино болбол таарамжагүй болоно. Бидэнэр болбол хүсэ шадалайнгаа талаар заахан тэды үлүү байһандаа бэедээ найдажа. энээгээрээ хүсөөе үзэлсэхэ гэһэн атаа һанал гарган байжа мартахагүй байнабди».

Черчилль болбол айхабтар муухай жэшээлтэ хэжэ өөрынгөө үгэ соо саашань иигэжэ мэдүүлнэ: «1933 он хүртэр, тэрэ байтагай 1935 он хүртэр Германиие мүнөө ороод байһан аймшагтай муухай хуби заяанһаа абаржа болохо байгаа, тиигэбэл хүн түрэлхитэндэ Гитлерэй ушаруулһан гасалан зоболонгһоо бидэнэр бултадаа зайлажа шадаха байгаабди. Мүнөө үедэ газарай бүмбэрсэгэй иимэ ехэ орон дэлхэйе хооһондонь оруулһан энэ дайнһаа бэшэ, саг доронь хэмжээ абаад, тиимэ хүнгэнөөр зайлуулжа болохо дайн бүхы истори соо хэзээдэшье байгаагүй юм. Энэ дайниие нэгэшье буудалга хэнгүй уриншалан зайлуулжа болохо байтаа. Тиигэбэл мүнөө үедэ Германи болбол хүсэ ехэтэй, сэсэтлэн һалбаржа байһан ба хүнитэ держава мүн байха байгаа. Теэд энээниие хэншье шагнаха дурагүй байжа, удаа дараалан бидэнэр бултадаа энэ аюумшагта эрьеүүлгэ орууу татагдан ороһон байгаабди. Энэ ябадал дахин дабтагдаха ушарта бидэнэр хүргэхэ ёһогүйбди. Хэрбээ мүнөө үедэ 1946 он соо Нэгэдэмэл нацануудай юрэнхы хүтэлбэри доро Росситай дүүрэнээр үтээд ойлголсожо шадаа һаа, энэ ойлголсолоёо олон жэлэй турша дотор английска хэлэн дээрэ хэлэдэг оронуудай бүхы хүсэн ба тэдэнэй бүхы харилсаа холбоогоор дэмжэглүүлэн уласхоорондын инструментээр түлгалжа байбал тэрээниие хангажа шадаха байнабди»

Черчилль өөрынгөө үгын һүүлдэ иигэжэ хэлэһэн байна: хэрбээ английска хэлэн дээрэ хэлэдэг нацануудай арад зониие США дээрэ нэмээ һаа, иимэ хани харилсаан болбол далай дээрэ, агаарта, наука ба ажаүйлэдбэри дээрэ ямар хүсэн болохоб гэжэ тоолоод үзөө һаа, ямаршье тиимэ найганги ба аюул асарма хүсэнүүдэй жэшэгдэл гэжэ байжа шадахагүй байна».

Урдань СССР-тэ һууһан американска элшэн сайд Стэндли гэгшын мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК, марытн 9. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондентын Портландһаа (Орегоной штат) мэдээсэхэнь хадаа, энээнэй урда тээ Москвада һуугаа элшэн сайд Стэндли гэгшэ хэблэлэй түлөөлэгшэдтэй хөөрэлдөөндэ иигэжэ мэдүүлбэ: «Советскэ Союз тушаа американска позици болбол үнэнтэ дээрээ хоёр оронуудай хоорондохи зохид харилсаанда һаатабари болохо байна гэжэ би тоолоноб. Манай шүүмжэлэн хандаха тухай шанга хашхараанууд ба манай һэжэгүүд энэ хэрэгтэ туһалнагүй. США-да хүдэлдэг өлдэо элементнүүд Росси тушаа һэжэг түрөөхөөр забдана.

Дайнай болохо арга-боломжо тухай асуудалда харюусан, Стэндли иигэжэ мэдүүлнэ: «Энэ хадаа тон үндэһэ һууригүй, Энээн тухай арад зон юундэ хэлсэхэ ёһотой юм гэжэ би ойлгоногүйб. Тэдэнэрэй тиигэжэ хэлэхэдэ би удангүйгөөр—хэзээ? Хайшан гээд бэ?—гэжэ асуудаг би. Ородууд өөрынгөө засагые дэлхэй дээрэ тогтоохоор һэдэнэ гэжэ би һананагүйб. Тэдэнэрэй аюулгүй байдалда хүсэлэнтэйнь лабтай. Тэдэнэр өөһэдынгөө хүршэ оронуудта ямар нэгэн нүлөөтэй байха ябадалда хүсэлэнтэй байна. Энэ үнэнтэ дээрээ хадаа Холбооте Штадуудай Центральна ба Урда Америкээр һонирхоһонтойнь адли гээшэ. Мүнөө сагта бидэ Аргентинын тухай ехэхэн һанаагаа зобонобди, теэд Росси хадаа Болгаряар юундэ һонирхоноб гэжэ гайханабди.

Советскэ Союз хадаа Канадада юрэ буса юумэ юушье хээгүй гэжэ Стэндли саашань мэдүүлнэ. «Советскэ атташенүүд хадаа шадаха зэргээрээ боломоор ямаршье информаци абажа байха тухай инструкци абаһан байна. Минии Россида байхада, манай сэрэгэй ба уһан-сэрэгэй атташенэр информаци абаха гэһэн США-гэй правительстваһаа инструкцитай байгаа. Тэрэ үедэ «Базук» («Катюша») тухай хэлсэдэг һэн. Хэрбээ атташе инфомаци абаха аргатай һаа, тэрээниие абадаг юм. Орондо байхадаа тэрэ тиимэ зорилготой байгша юм. Тэрэ хадаа хулгайлхагүй ба шпион шэнгеэр хүдэлхэгүй ёһотой юм. Канадада болоһон байдалай энээнһээ ямар илгаатайень би мэдэнэгүйб.

Холбооте Штадууд хадаа бүхы дэлхэйдэ, тэрэшэлэн Советскэ Союзда демократиин муухан лэ жэшээ харуулна гэжэ Стэндли саашань мэдүүлнэ. Хэрбээ бидэнэй дайнда орохо болоо һаа, «демократи хадаа» манай сэрэгэй ба ажаүйлэдбэриин ресурснуудые мобилизовалха тон ехэхэн хүсэтэй байжа шадаха юм гэжэ бидэ элирүүлээбди. Мүнөө дайнай дүүрээд байха үедэ Сталиниие ба ородой правительствые бидэ өөһэдөө дайнай һүүлдэ доторойгоо проблемые залан ябуулжа шадахагүйбди гэжэ һэжэглүүлнэбди». Амгалан байдал болбол агууехэ оронуудай хамтаран хүдэлхэһөө дулдыдаха ба ямар нэгэн гээлгэнүүдыешье хэжэ, зүгөөр бэеэ даанги байдалһаа арсахагүй хэрэгтэй гэжэ Стэндли мэдүүлбэ.

Гроссмейст[...] С. М. Фло[...] Улан-Удэдэ [...] байна

Дэлхэйн алдарта шата[...] Михайлович Флор манай г[...] ерэбэ. Соломон Михайлович[...] тее республикын эрхим ш[...] хитэдтэй уулзажа, тон һ[...] ци уншажа үгэһэн, удаа[...] шадтай нэгэн доро наадаи[...] баһа манай редакци[...] ерэжэ, советскэ шахматис[...] хурса ухаан бэлэн тухай,[...] матчануудта хэды ехэ ил[...] ба түйлажашье байһан ту[...] үгөө. Тиин гроссмейстер С.[...] най газетын уншагшадта,[...] рүүндэ аймаг нютагуудай[...] халуун баяр хүргөөд, шата[...] дагшадые улам олон бол[...] искусство хүгжөөхэ гэжэ[...]

Соломон Михайлович Ф[...] дой хэдэн предприятинууд[...] шатар тухай лекцинүүдые[...] олон ронтой шатар наадан[...] зүүн тээхи манай хүрши[...] областьнуудта ошохо урал[...]

Санашада[...] мүрысөөнэй[...]

Санын спортын сезоной[...] шарамдуулан Республикада[...] ра ба спортын комитедэр[...] санашадай мүрысөөн һайн[...]

Спортивна обществонуудай[...] мүрысөөнэй дүнгэй ёһоор[...] ПВЗ-гэй «Локомотив» [...] эзэлһэн байна.

Өөһэд хоорондын мүрыс[...] Меркулов («Динамо») 20 [...] час 45 минута 5 секунд[...] түрүү һуури эзэлбэ. Эх[...] даһаа нүхэр Бурнакина ([...] километрые 56 минута 8 [...] шада дабажа шалгарһан б[...]

Мүн эдир залуушуулһаа[...] пиков ба Полещук («Ло[...] рүүлэн шалгаржа ерэһэн б[...]

173 процент[...]

Мяханай комбинадай үйлд[...] сомольско залуушуулай б[...] дирынь нүхэр Кирилова)[...] гаа даалгабари 173 процен[...] байна. Энэ түйлаһан ам[...] нүхэр Бирилловагай бригад[...] 2-дохи һуури эзэлбэ.

Олоһон олзоёо [...] үдэрнүүдтэ хуба[...]

Закаменай аймагай „Во[...] жэ артеть 1945 ондо ол[...] ажалта үдэрнүүдтэ хубаа[...]

Энэ хубааридa түс кол[...] гоһо, 1020 пүүд һуһай [...] толгой мал ба бусад зүйл[...]

Колхозой түрүү стахан[...] Аюшеева, Аржитова гэгш[...] ажалта жэлэй олзые хуба[...] ёһоор 3-һаа 5 мянган тү[...] мүнгэ, 34—40 килограм[...] 400 килограмм һуһай [...] баад толгой мал абаха бол[...]

Харюусалгата редактор[...] орлогшо Д. Л[...]

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ; ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Үнэн) ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23, АТС—1-80; зам. редактора—7-89; ответ. секретаря—3-23; отделов: партийн[...] и промышленности—7-89; сельского хозяйства—6-03; писем и переводов—6-03 (2 зв.). об'явлений 2-64 (2 зв.).

Н—00569. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР.